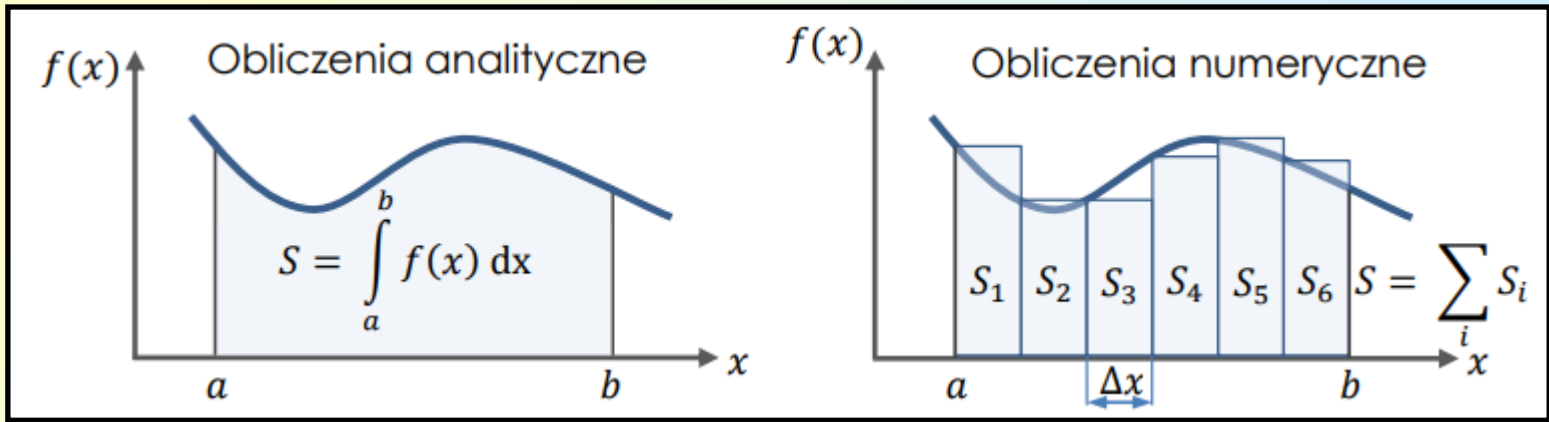

Modelowanie i symulacja komputerowa

**Środowisko SciLab
Pakiet Xcos**

**Tworzenie graficznych modeli
procesów dynamicznych**

Obliczanie wartości całek oznaczonych

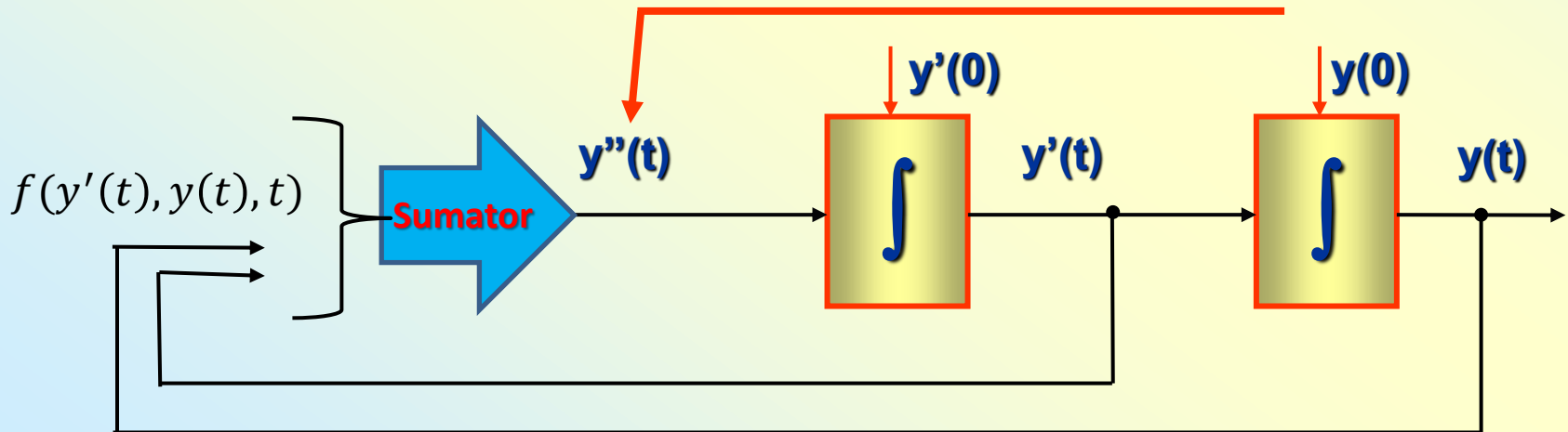
$$F(x) = \int f(x) dx$$

$$\int_a^b f(x) dx = F(b) - F(a)$$

$$\int_a^b f(x) dx = \sum_i S_i$$

Rozwiązywanie numeryczne równań różniczkowych (języki symulacyjne)

$$y''(t) = f(y'(t), y(t), t)$$

Środowisko *Scilab* – pakiet *Xcos*

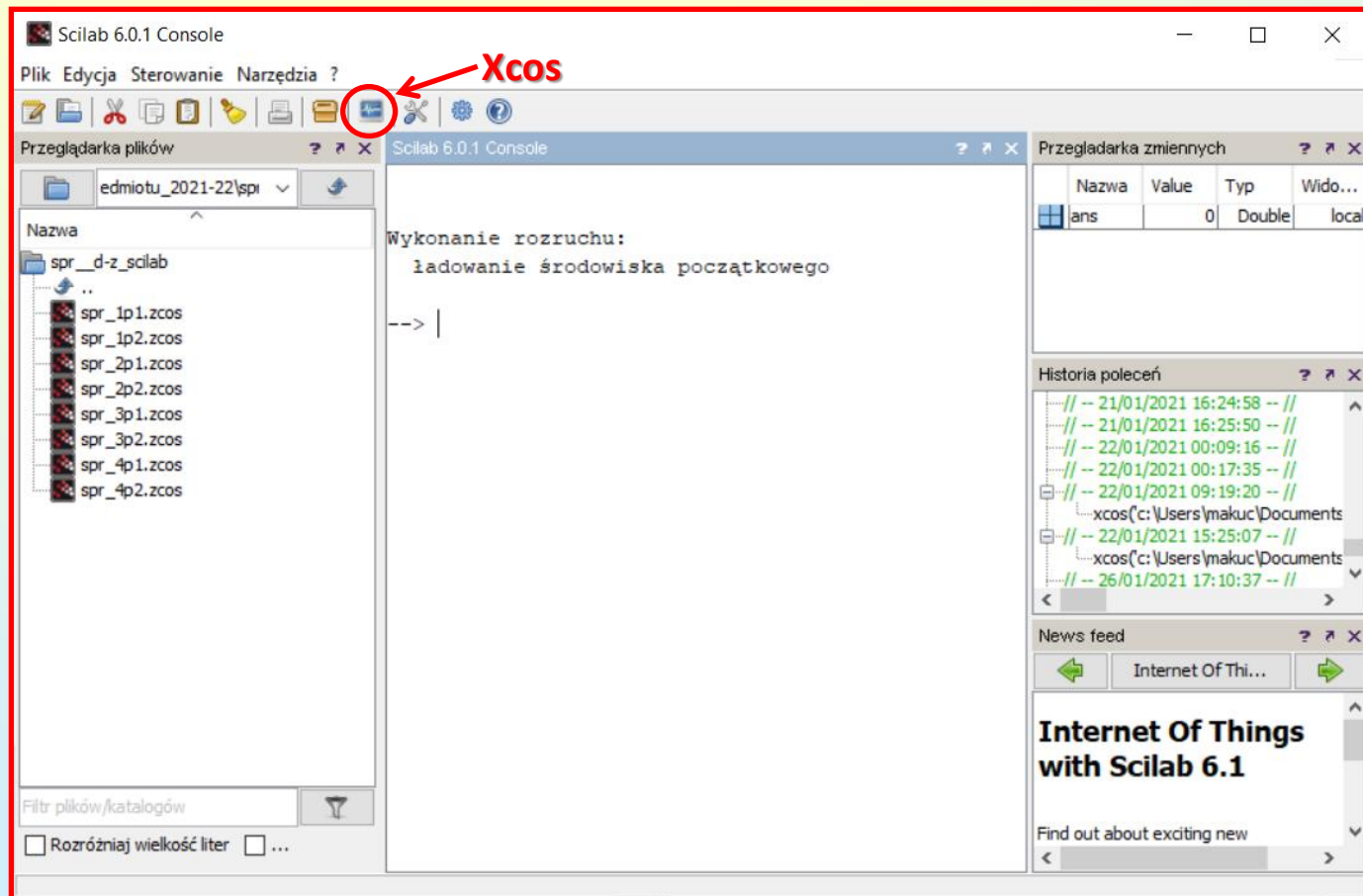
Scilab jest darmowym środowiskiem do obliczeń naukowych rozprowadzonym na licencji open source.

Na stronie projektu www.scilab.org można znaleźć wersje instalacyjne pakietu, dokumentację oraz wiele opracowań pomocnych podczas nauki jego użytkowania.

Scilab jest pewnego rodzaju darmowym zamiennikiem komercyjnego pakietu **MatLab**.

Dokumentacja na stronie projektu **Scilab**: www.scilab.org/resources/documentation.

Po uruchomieniu środowiska pojawia się konsola postaci:

W środkowym oknie można wpisywać bezpośrednio instrukcje w języku Scilab (podobnie jak w języku MatLab). Wyniki otrzymujemy natychmiast ponieważ jest to interpreter.

```
scilab
1.zcos
2.zcos
1.zcos
2.zcos
1.zcos
2.zcos
1.zcos
2.zcos

--> A=sin(%pi/2)
A =

    1.

--> A=[1 2 3]; B=[1; 2; 3]
B =

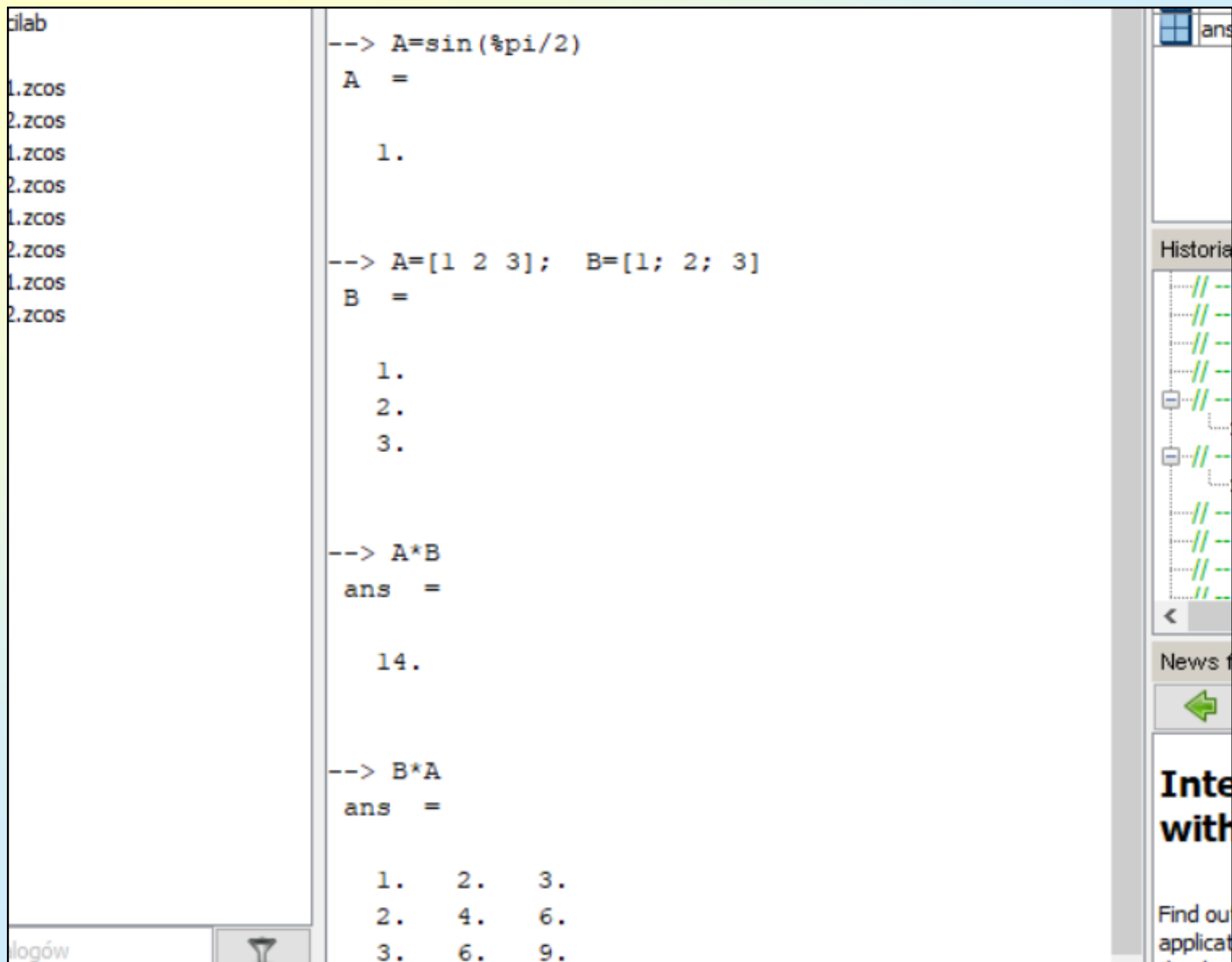
    1.
    2.
    3.

--> A*B
ans =

    14.

--> B*A
ans =

    1.    2.    3.
    2.    4.    6.
    3.    6.    9.
```

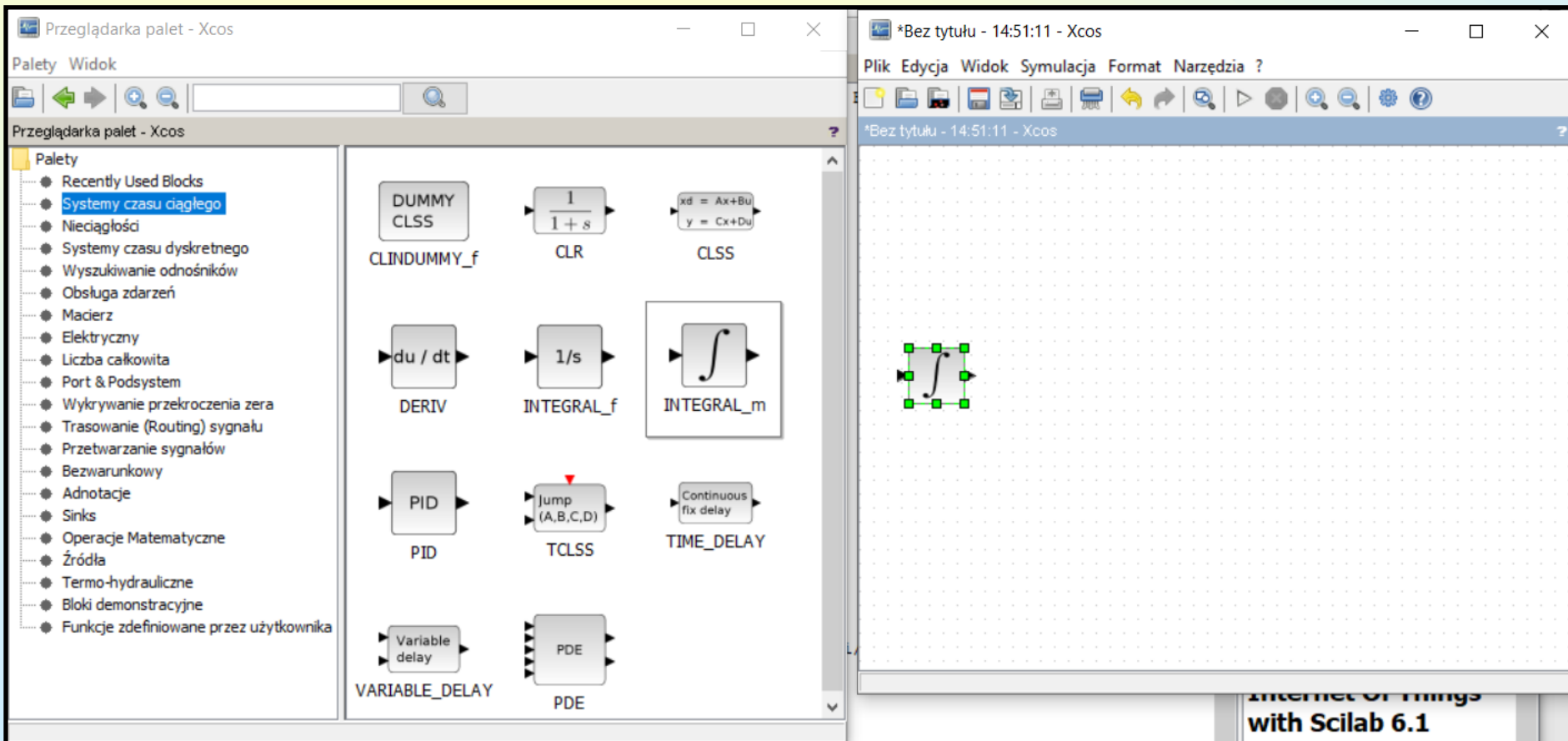

Przykład podstawowych poleceń

Polecenie					Znaczenie polecenia				
<code>x+y</code>	<code>x-y</code>	<code>x*y</code>	<code>x/y</code>	<code>x^y</code>	<code>x+y</code>	<code>x-y</code>	<code>x*y</code>	<code>x/y</code>	<code>x^y</code>
<code>sqrt(5)</code>		<code>log(5)</code>	<code>log10(5)</code>		$\sqrt{5}$		<code>ln(5)</code>	<code>log(5)</code>	
<code>sin(x)</code>		<code>sind(x)</code>			<code>sin(x[rad])</code>		<code>sin(x[°])</code>		
<code>%pi</code>		<code>%e</code>			$\pi = 3.141592653$		$e = 2.71828182$		
<code>X=156.98*%pi/sind(45)</code>					$X=156.98*\pi/\sin(45^\circ)$				
<code>A=[1 2 3] def. wektora (wiersz)</code>					$A=[1 \ 2 \ 3]$				
<code>B=[1; 2; 3] def. wektora (kolumna)</code>					$B=[1; 2; 3]$				
<code>A*B</code>					<pre>--> A*B ans = 14. (wynik to skalar)</pre>				
<code>B*A</code>					<pre>--> B*A ans = 1. 2. 3. 2. 4. 6. 3. 6. 9. (wynik to macierz)</pre>				

Xcos

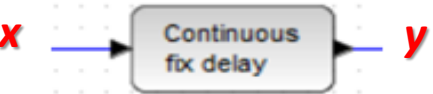
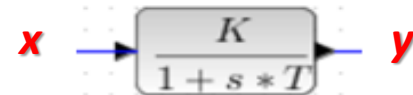
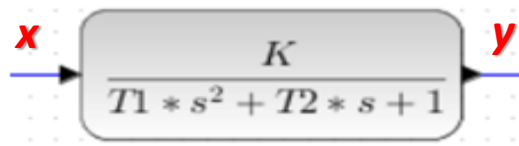

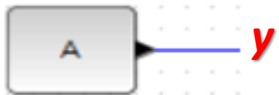

Moduł Xcos uruchamia się wpisując w konsoli polecenie "xcos" lub klikając dziewiątą ikonę na pasku skrótów. Podobnie jak dla MatLab model symulacyjny ma postać schematu blokowego, który budujemy wykorzystując gotowe bloki, są one dostępne w przeglądarce palet. Bloki z Przeglądarki "przeciągamy" (używając lewego klawisza myszki) na obszar okna projektu, gdzie później możemy je łączyć między sobą tworząc schemat blokowy czyli model symulacyjny układu.

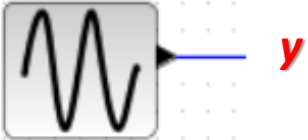
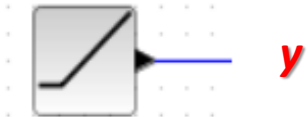

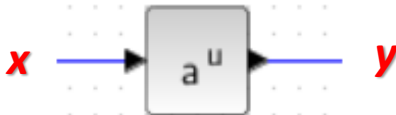

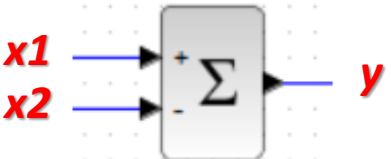
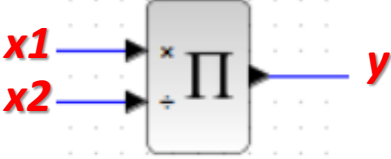
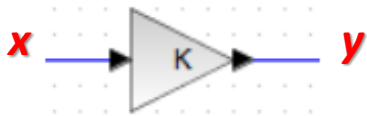

Przeglądarka palet

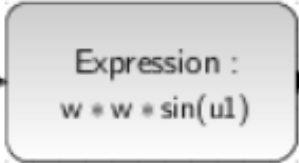
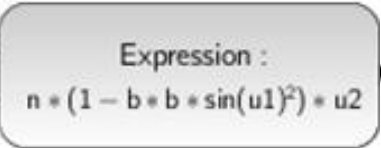

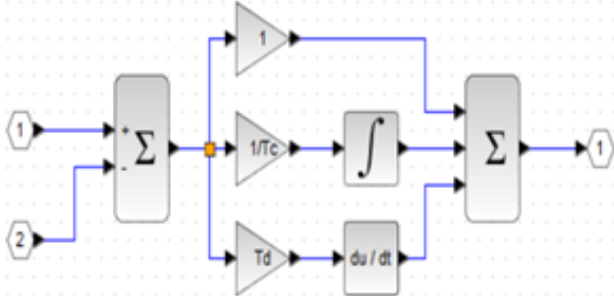

Okno projektu

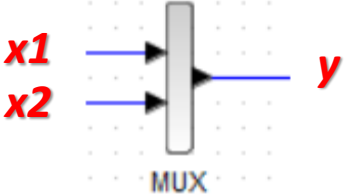
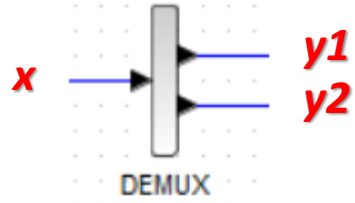
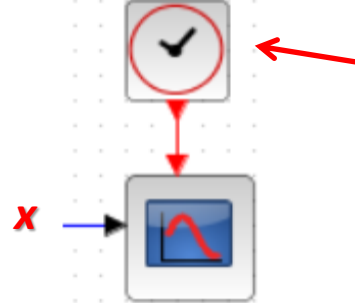
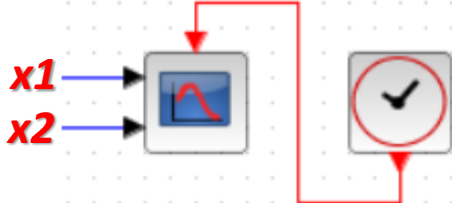
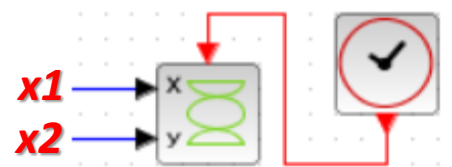
Ikony wybranych bloków i opis realizowanych operacji

Blok	Operacja	Paleta
	$y = \int_0^t x dt + y(0)$	Systemy czasu ciągłego
	$y = x(t - T_0)$	Systemy czasu ciągłego
	<p>człon inercyjny pierwszego rzędu</p> $T \frac{dy}{dt} + y = K * x$	Systemy czasu ciągłego
	<p>człon inercyjny drugiego rzędu</p> $T1 \frac{d^2y}{dt^2} + T2 \frac{dy}{dt} + y = K * x$	Systemy czasu ciągłego
	$y = \frac{dx}{dt}$	Systemy czasu ciągłego
	$y = A$	Źródła
	<p>skok jednostkowy</p> $y = \mathbf{1}(t) = \begin{cases} 0 & \text{dla } t < T_0 \\ 1 & \text{dla } t \geq T_0 \end{cases}$	Źródła

	<p>Generator sygnału $y = A * \sin(\omega t + \varphi)$</p>	<p>Źródła</p>
	<p>$y = k * t$</p>	<p>Źródła</p>
	<p>$y = t$</p>	<p>Źródła</p>
	<p>$y = \sin(x[\text{rad}])$</p>	<p>Operacje matematyczne</p>
	<p>$y = x^a$</p>	<p>Operacje matematyczne</p>
	<p>$y = a^x$</p>	<p>Operacje matematyczne</p>

	$y = x_1 - x_2$ <p>liczba wejść i ich znaki do ustalenia</p>	<p>Operacje matematyczne</p>
	$y = x_1 / x_2$ <p>liczba wejść i ich znaki do ustalenia</p>	<p>Operacje matematyczne</p>
	$y = k * x$	<p>Operacje matematyczne</p>
	<p>element z nasyceniem</p>	<p>Nieciągłości</p>
	<p>histereza</p>	<p>Nieciągłości</p>
	<p>element ze strefą martwą</p>	<p>Nieciągłości</p>

<p>$u1$</p> <p>$y = w * w * \sin(u1)$</p>	<p>number of inputs <input type="text" value="1"/></p> <p>scilab expression <input type="text" value="w*w*sin(u1)"/></p>	<p>Funkcje zdefiniowane przez użytkownika</p>
<p>$u1$ $u2$</p> <p>$y = n * (1 - b * b * \sin(u1)^2) * u2$</p>	<p>number of inputs <input type="text" value="2"/></p> <p>scilab expression <input type="text" value="n*(1-b*b*sin(u1)^2)*u2"/></p>	<p>Funkcje zdefiniowane przez użytkownika</p>
<p>$we1$ $we2$</p> <p><i>SUPER_f</i></p>		<p>Funkcje zdefiniowane przez użytkownika</p>
<p>x</p> <p>y</p>	<p>Set PID parameters</p> <p>Proportional <input type="text" value="K"/></p> <p>Integral <input type="text" value="Tc"/></p> <p>Derivation <input type="text" value="Td"/></p>	<p>Systemy czasu ciągłego</p>
<p>x</p> <p>y</p>	<p>Set Interpolation block parameters</p> <p>X coord. <input type="text" value="[-2 : 0.5 : 1]"/></p> <p>Y coord. <input type="text" value="[10, 14, 16, 17, 20, 21, 25]"/></p>	<p>Wyszukiwanie odnośników</p>

	<p>Multiplexer <u>łączenie</u> sygnałów w wektor</p>	<p>Trasowanie (Routing) sygnału</p>
	<p>Demultiplexer rozdzielanie wektora sygnałów</p>	<p>Trasowanie (Routing) sygnału</p>
	<p>blok sterujący procesem obliczeń. Określa krok całkowania i czas inicjalizacji wykresu $x(t)$. Monitor z wykresem $x(t)$</p>	<p>Źródła i Sinks</p>
	<p>Monitor z wykresami $x1(t)$ i $x2(t)$ Można ustawić więcej sygnałów wejściowych.</p>	<p>Źródła i Sinks</p>
	<p>Monitor graficzny uzyskujemy wykres $y(x)$ czyli $x2(x1)$</p>	<p>Źródła i Sinks</p>

Budowanie symulacyjnego schematu blokowego na podstawie równania różniczkowego zwyczajnego

Niech równanie różniczkowe ma postać:

$$T1 \frac{d^2 y}{dt^2} + T2 \frac{dy}{dt} + y = Kx(t) \quad \text{warunki początkowe: } y'(0) = a, \quad y(0) = b$$

Po prostych przekształceniach otrzymujemy:

$$\frac{d^2 y}{dt^2} = -\frac{T2}{T1} \frac{dy}{dt} - \frac{1}{T1} y + \frac{K}{T1} x(t) \quad \text{z warunki początkowymi}$$

Pamiętamy, że "blok całkowania" ma właściwość całkowania sygnału wejściowego. Oczywiście musimy także zadbać o zadanie warunku początkowego.

Możemy zauważyć, że tworząc łańcuch bloków całkujących dla równania różniczkowego n-tego rzędu otrzymamy ciąg postaci jak niżej, gdzie na wyjściu ostatniego bloku całkującego będzie funkcja $y(t)$ będąca rozwiązaniem równania różniczkowego.

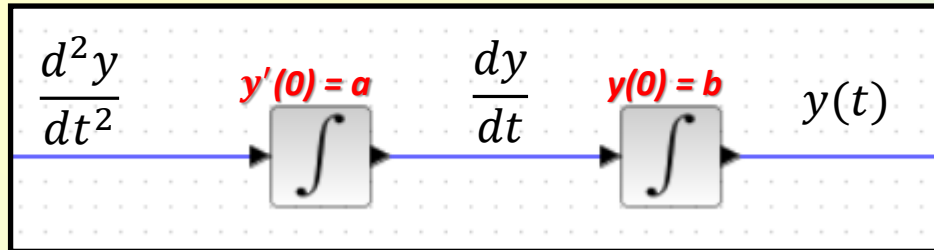

Budowanie symulacyjnego schematu blokowego na podstawie równania różniczkowego

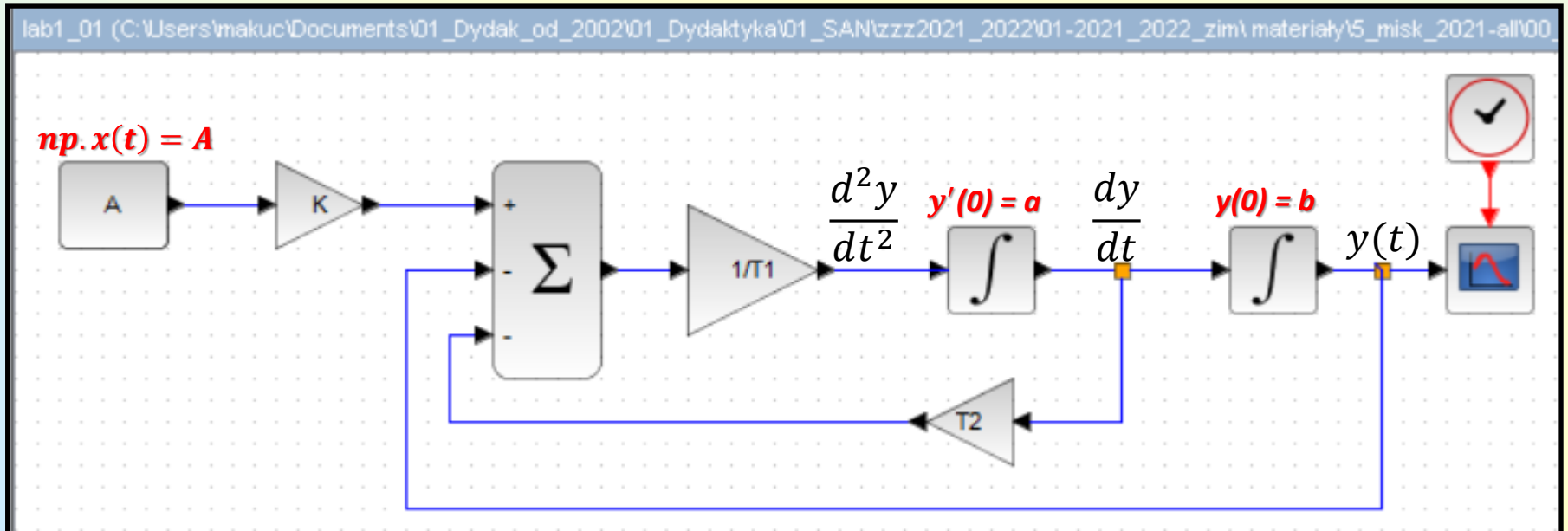
Dla równania, po wyciągnięciu współczynnika $1/T_1$ przed nawias

$$\frac{d^2y}{dt^2} = \frac{1}{T_1} \left(-T_2 \frac{dy}{dt} - y + Kx(t) \right) \quad \text{warunki początkowe: } y'(0) = a, \quad y(0) = b$$

konstruujemy ciąg bloków całkujących postaci:

Korzystając z dostępnych sygnałów dy/dt oraz $y(t)$ oraz innych bloków funkcyjnych budujemy blokowy schemat symulacyjny równania różniczkowego.

Ustawianie istotnych parametrów – wartości parametrów, czas obliczeń, znaki sumatora

Set sum block parameters

Datatype (1=real double 2=complex 3=int32 ...)

Number of inputs or sign vector (of +1, -1)

Set Constant Block

Constant

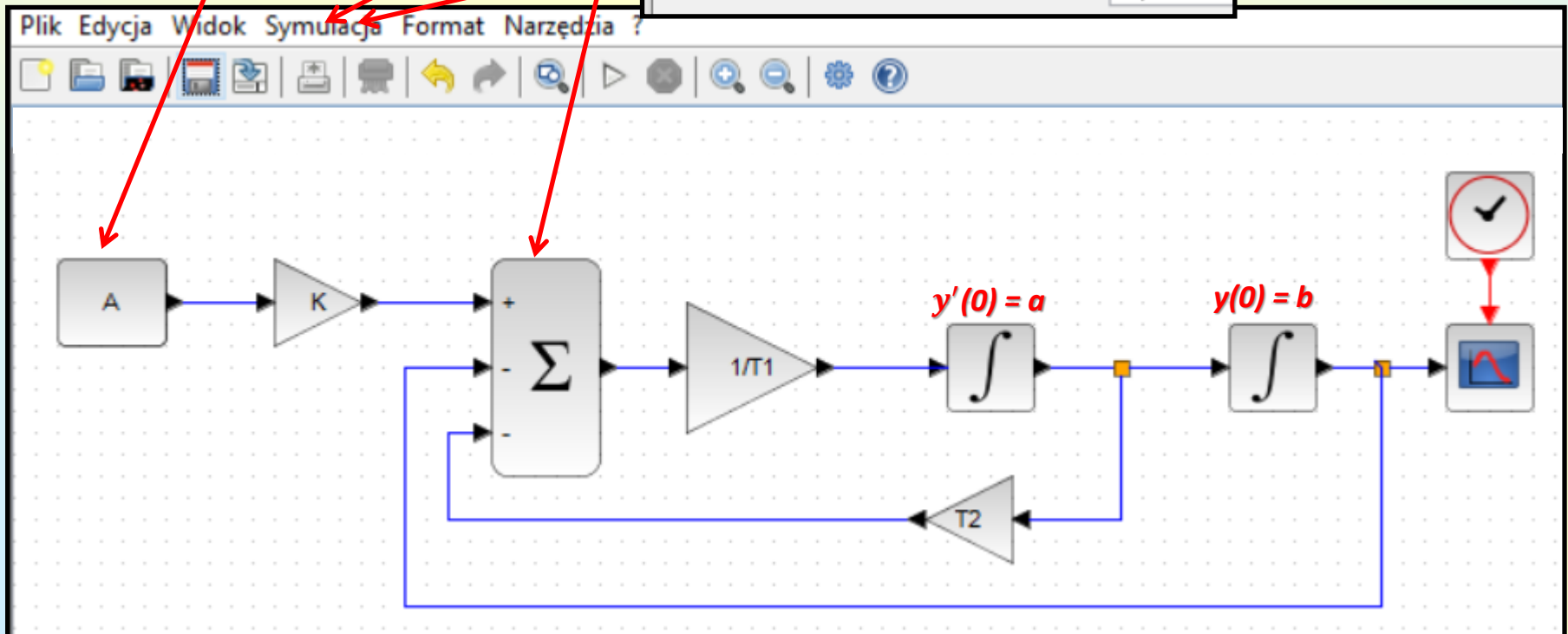
Ustaw kontekst

You may enter here scilab instructions to define definitions using Scilab instructions. These instructions are evaluated once confirmed (after the diagram is loaded).

```
lambda=1; T1=2; T2=3; K=2; a=0; b=0.2
```

Ustaw parametry

Ostateczny czas integracji

Ustawianie istotnych parametrów – war. początkowe, okres obliczeń, ustaw. monitora

Set Scope parameters

Color (>0) or mark (<0) vector (8 entries)	5 1 3 7 9 11 13 15
Output window number (-1 for automatic)	-1
Output window position	[ ]
Output window sizes	[600;400]
Ymin	-15
Ymax	15
Refresh period	10
Buffer size	20
Accept herited events 0/1	0
Name of Scope (label&Id)	wykres Y(t)

Set Integral block parameters

Initial Condition

Set CLOCK_c block parameters

Event clock generator

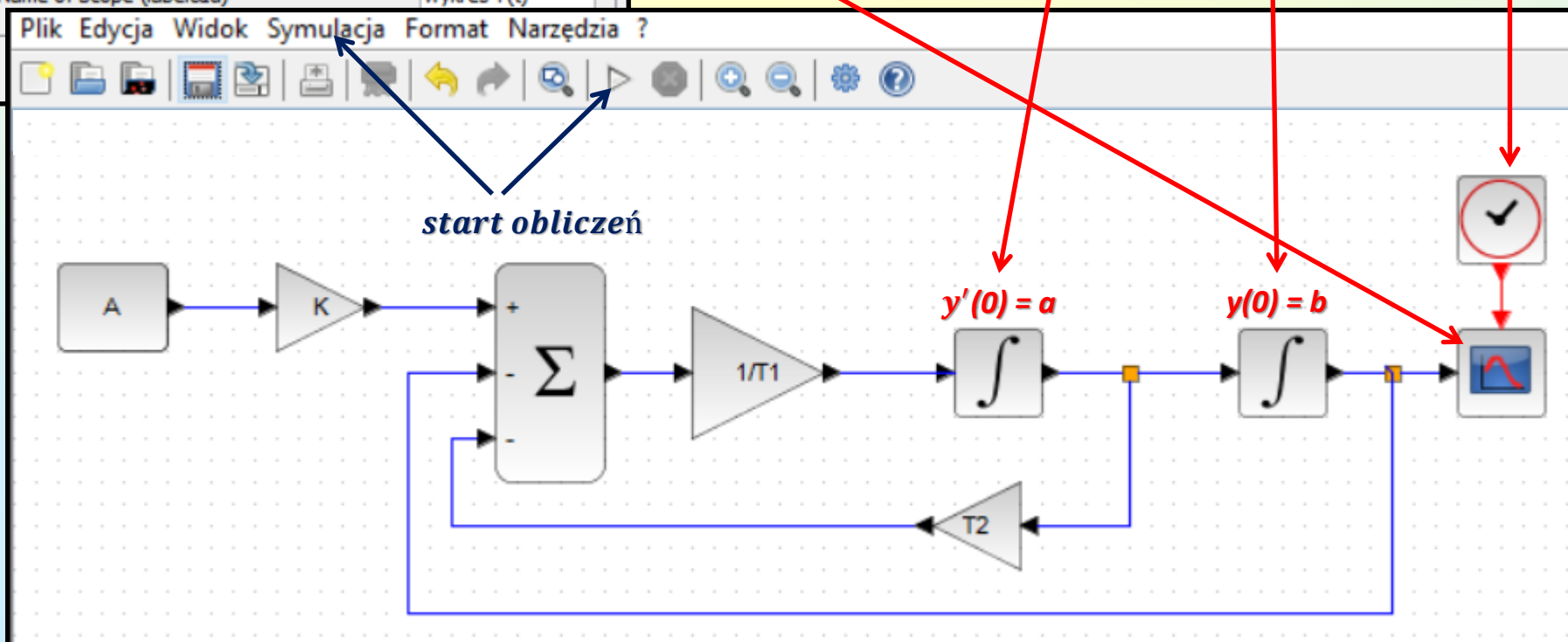
Do not start if 'Initialisation Time' is negative

Okres

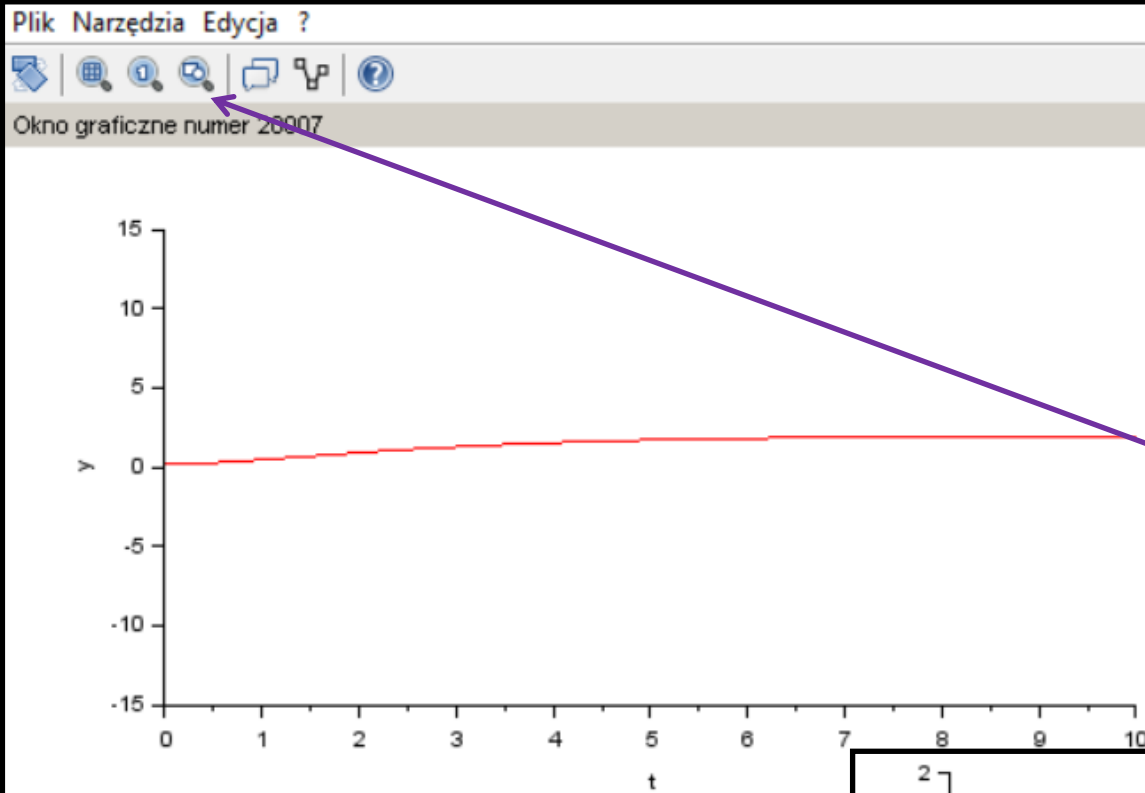
Initialisation Time

Set Integral block parameters

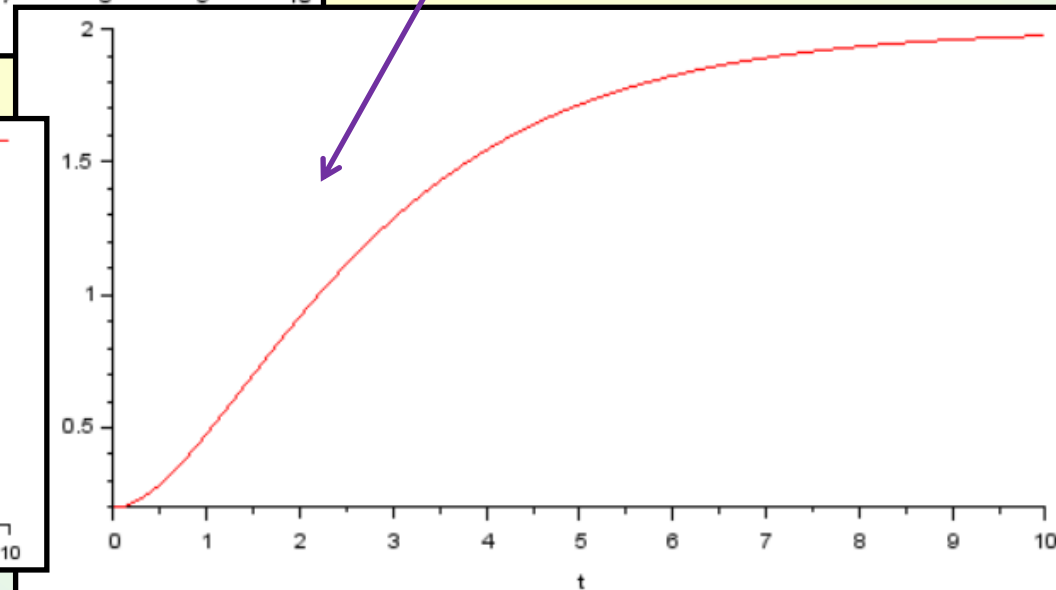
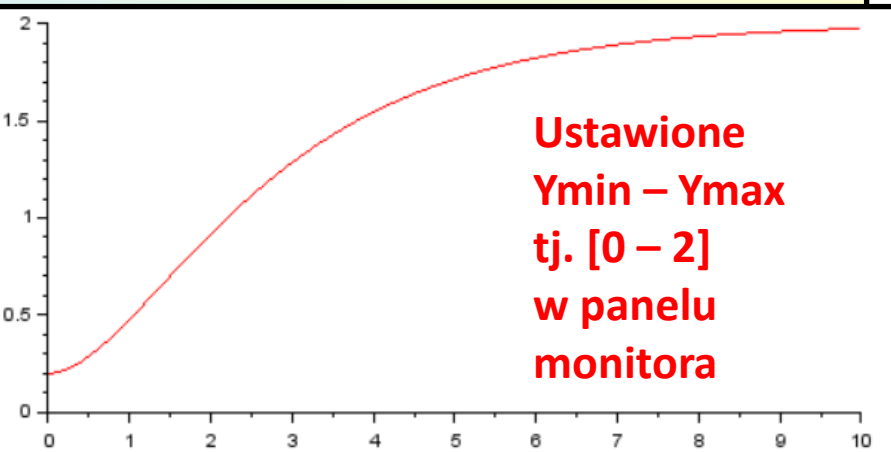
Initial Condition

Uruchomienie symulacji (obliczeń)

Jeżeli wartości Y_{min} i Y_{max} dla okna graficznego będą źle ustawione to po wciśnięciu ikony **LUPKI** (czwarta od lewej na pasku) wykres zostanie dopasowany do rozmiarów okna.

Silnik elektryczny obcowzbudny prądu stałego (DC)

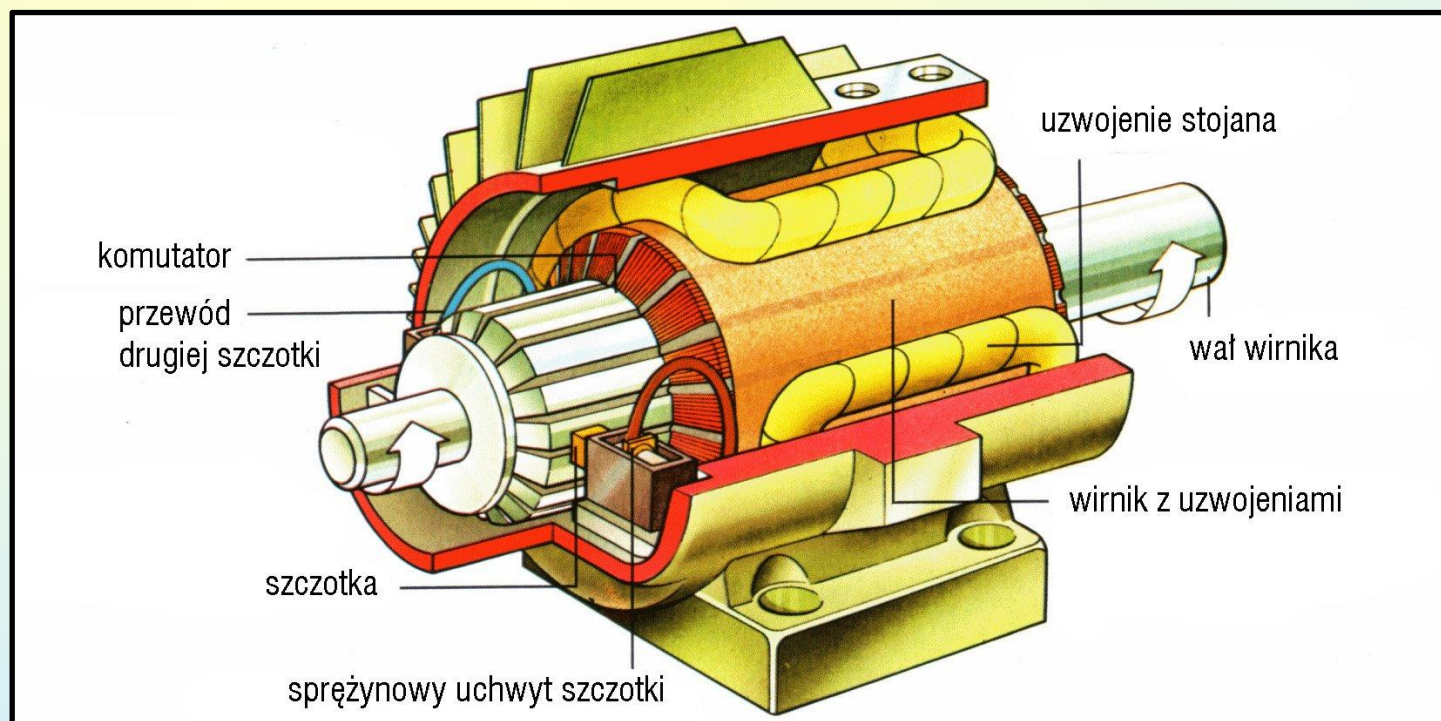
To maszyna, w której uzwojenie wzbudzenia na stojanie zasilane jest z oddzielnego, niezależnego źródła napięcia niż uzwojenie twornika (wirnika). Umożliwia to precyzyjną, niezależną regulację prędkości obrotowej i momentu, zapewniając stabilną pracę, często wykorzystywaną w zaawansowanych napędach.

Kluczowe cechy i właściwości:

- **Niezależne zasilanie:** Uzwojenie wzbudzenia i twornika są zasilane z różnych źródeł, co odróżnia go od silników samowzbudnych (szeregowych lub bocznikowych).
- **Regulacja prędkości:** Prędkość obrotową reguluje się zazwyczaj poprzez zmianę napięcia twornika lub regulację prądu wzbudzenia.
- **Charakterystyka mechaniczna:** Silnik obcowzbudny posiada zazwyczaj sztywną charakterystykę mechaniczną, co oznacza, że prędkość obrotowa jest mało podatna na zmiany obciążenia.
- **Moment obrotowy:** Moment obrotowy jest wprost proporcjonalny do prądu twornika.
- **Zastosowanie:** Stosowany tam, gdzie wymagana jest szeroka i precyzyjna regulacja prędkości obrotowej, np. w systemach automatyki, obrabiarkach czy dźwigach.

Silnik elektryczny obcowzbudny prądu stałego (DC)

Rysunek poglądowy

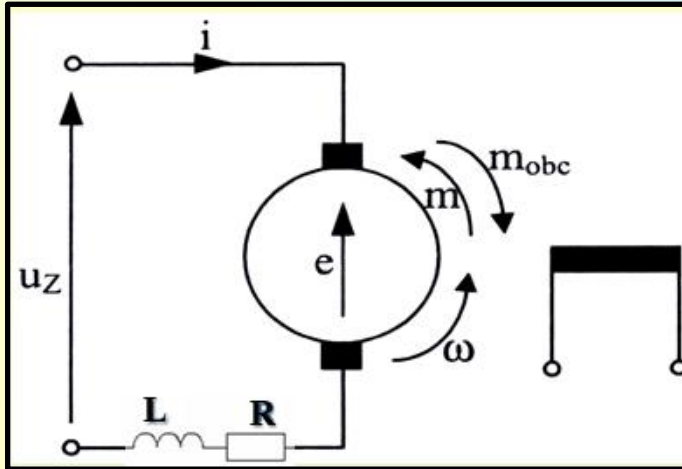
Silnik obcowzbudny prądu stałego

Sposób działania obcowzbudnego silnika prądu stałego opisuje prosty układ liniowych równań różniczkowych i algebraicznych postaci:

$$\begin{cases} u_z = R * i(t) + L * \frac{di(t)}{dt} + e(t) \\ e(t) = k_e * \omega(t) \\ m(t) = m_{obc} + m_{dyn}(t) \\ m(t) = k_m * i(t) \\ m_{dyn}(t) = J * \frac{d\omega(t)}{dt} \end{cases}$$

$$\begin{cases} \frac{di}{dt} = \frac{1}{L} (u_z - k_e * \omega - R * i) \\ \frac{d\omega}{dt} = \frac{1}{J} (k_m * i - m_{obc}) \end{cases}$$

przykładowe wartości danych znamionowych:

$$J = 2.7 \text{ [kg*m}^2\text{]}$$

$$R = 0.465 \text{ [}\Omega\text{]}$$

$$L = 0.015345 \text{ [H]}$$

$$k_e = 2.62 \text{ [V*s]}$$

$$k_m = 2.62 \text{ [N*m/A]}$$

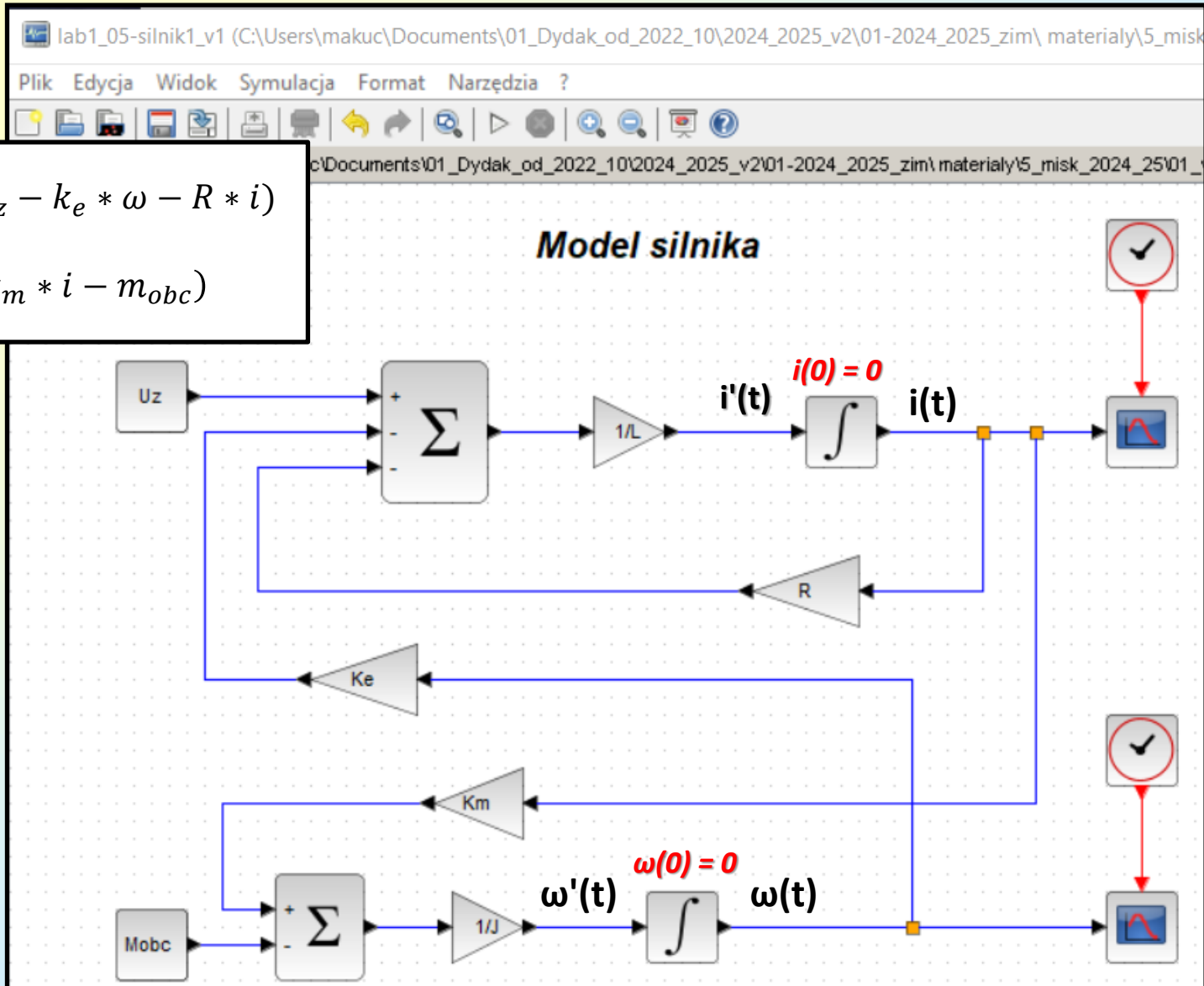
warunki początkowe: $i(t=0) = i_0$ $\omega(t=0) = \omega_0$

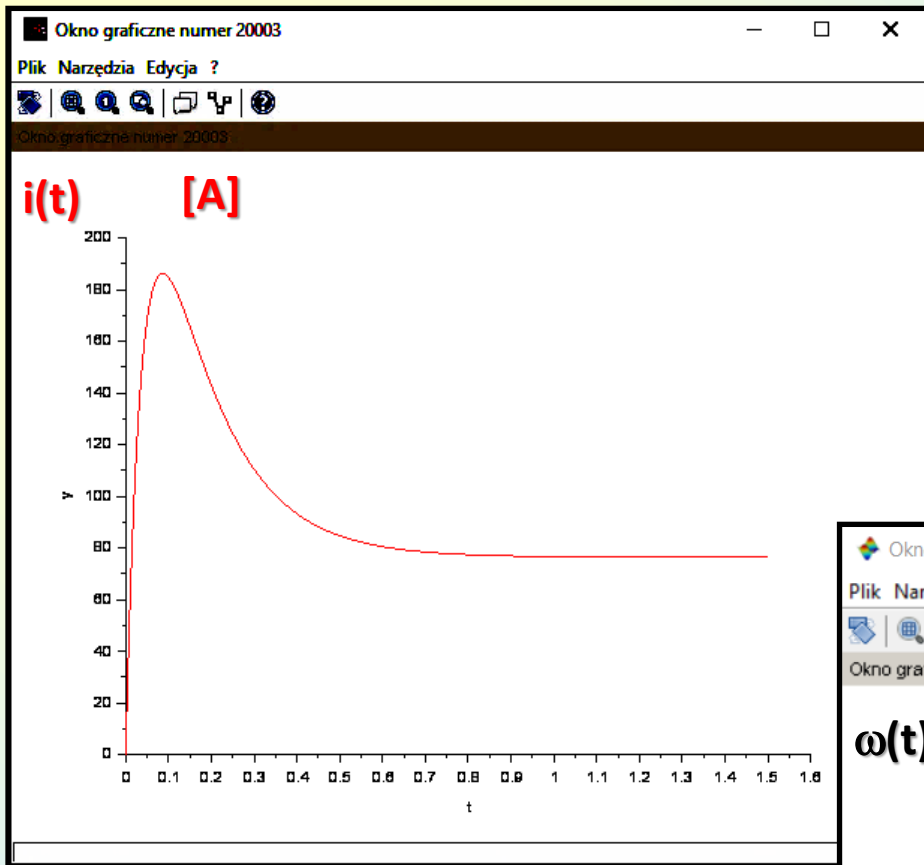
Symbole literowe w równaniach oznaczają:

- u_z, m_{obc} – napięcie zasilania i moment obciążenia silnika
- i, ω – prąd i prędkość kątowa silnika
- R, L, J, k_e, k_m – stałe silnika
- e – siła elektromotoryczna indukowana w tworniku
- m, m_{dyn} – moment obrotowy i moment dynamiczny silnika
- $i_0 = 0$ $\omega_0 = 0$ warunki początkowe

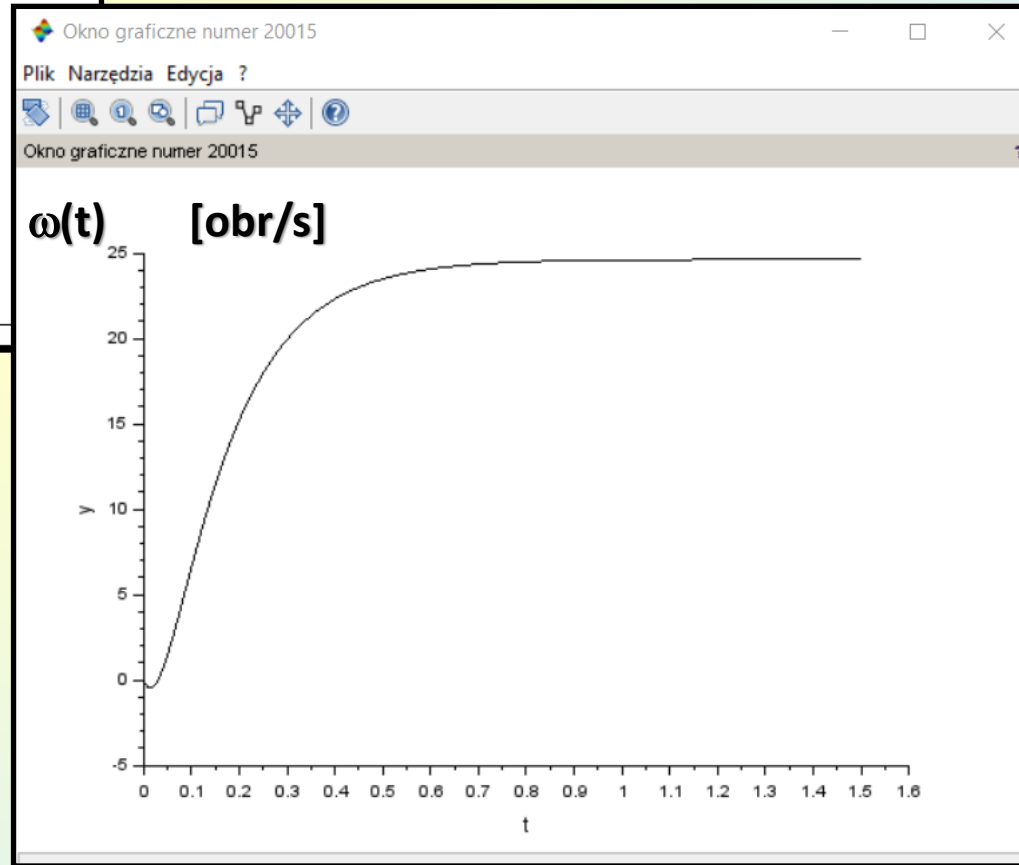
Równania te prezentują **model matematyczny** rozważanego silnika, wynikający wprost z zasady jego działania.

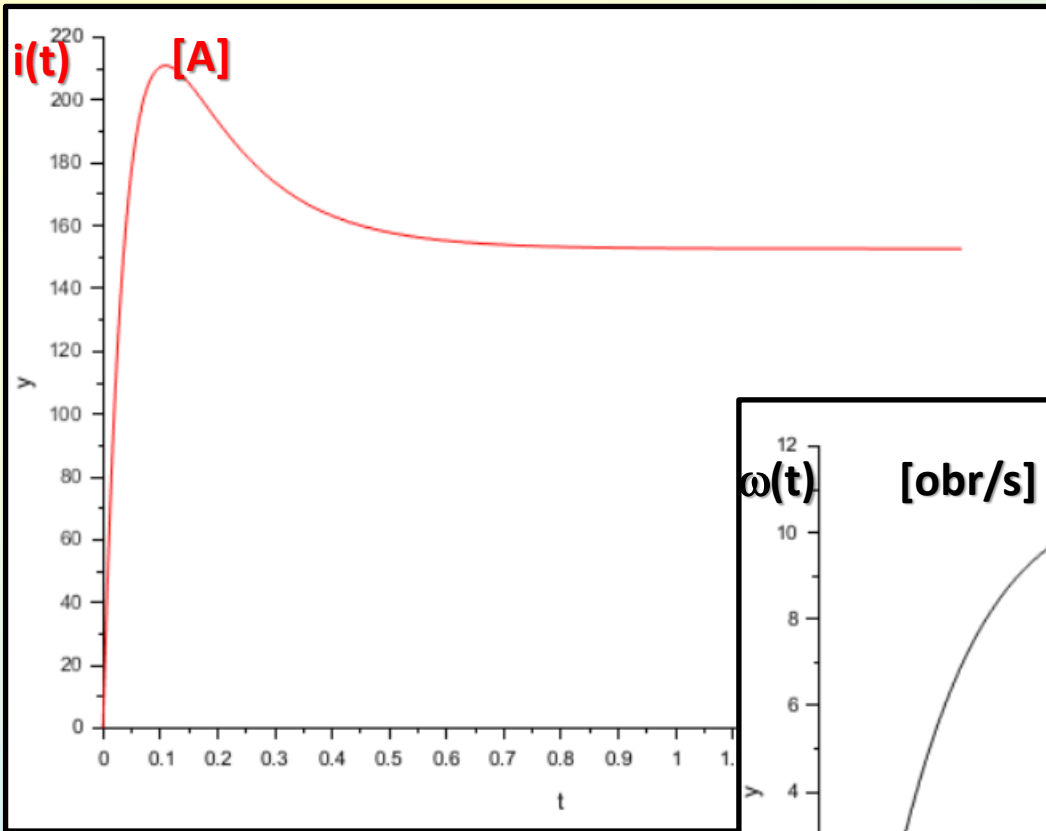
Wartości zmiennych danych do obliczeń: $u_z = 100 [V]$ $m_{obc} = 200 [Nm]$

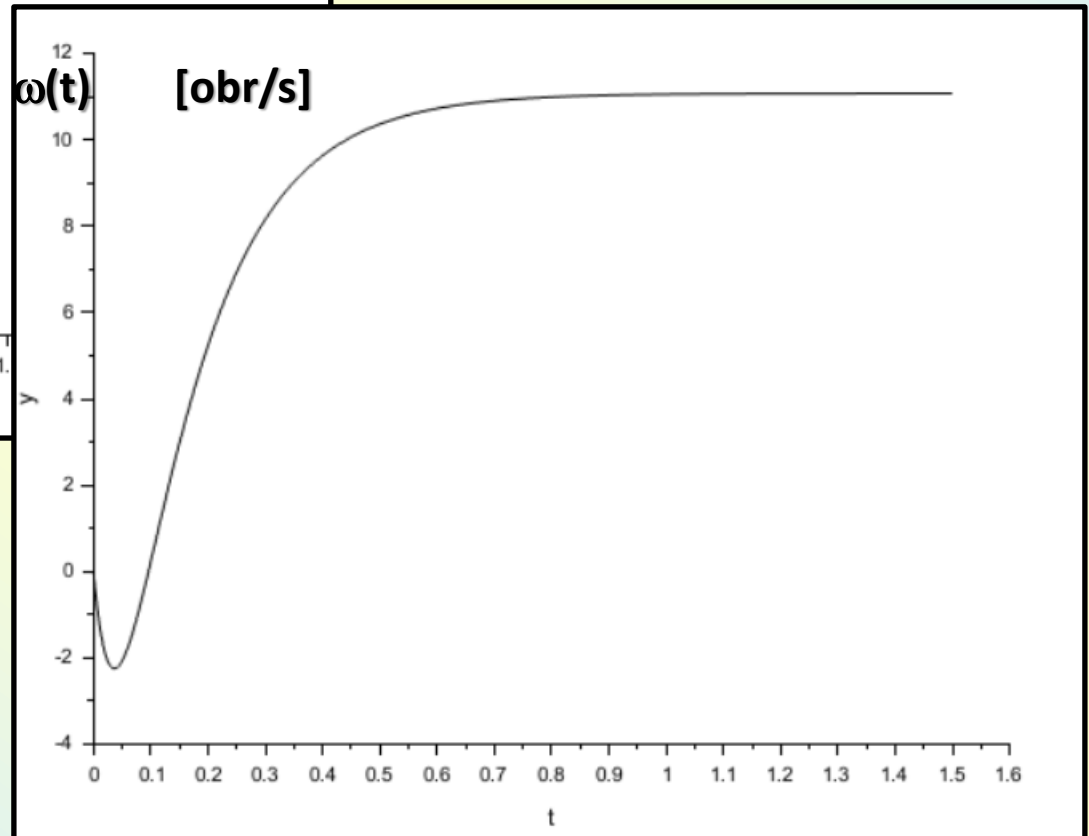

$$u_z = 100 [V] \quad m_{obc} = 200 [Nm]$$

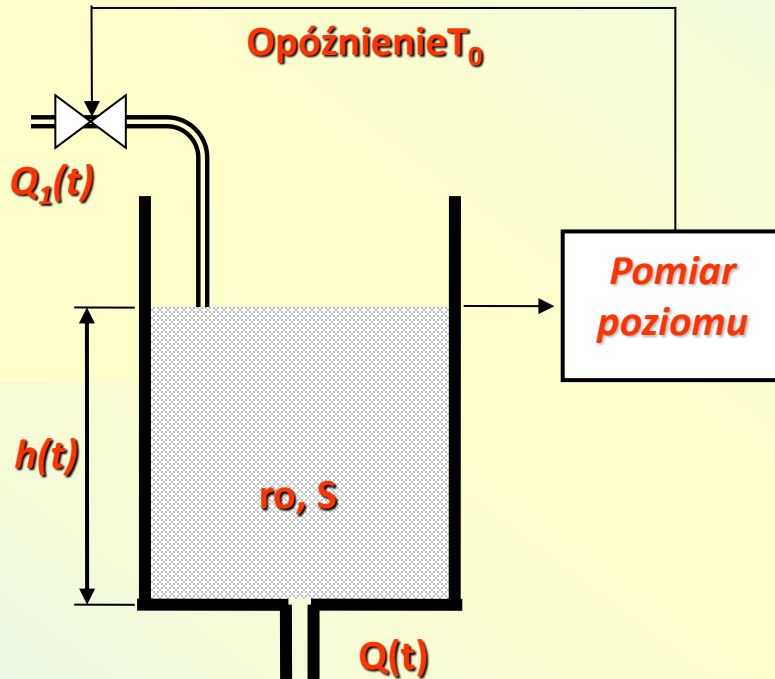

$$u_z = 100 [V] \quad m_{obc} = 400 [Nm]$$

Regulacja poziomu ciecchy w zbiorniku; pomiar wysokości stupa ciecchy dokonywany jest z opóźnieniem T_0

Rozważmy problem związany z regulowanym dopływem ciecchy do zbiornika i jej swobodnym wypływem.

Problem polega na takim regulowaniu dopływu aby przy zadanym wypływie osiągnąć i utrzymać stały poziom ciecchy w zbiorniku.

Do zbiornika o kształcie walca o podstawie S [m²]:

- wpływa ciecch o gęstości ρ [kg/ m³] z szybkością $Q_1(t)$ [kg/s],
- szybkość ta jest kontrolowana przy pomocy zaworu, który zmniejsza dopływ proporcjonalnie do zmierzonego poziomu $h(t)$ ciecchy w zbiorniku z pewnym opóźnieniem T_0 [s]
- równocześnie ciecch wypływa rurą wylotową u dołu zbiornika z szybkością $Q(t)$ [kg/ s] także proporcjonalną do poziomu ciecchy $h(t)$ [m].

Należy wyznaczyć wysokość poziomu ciecchy $h(t)$ [m] od chwili $t=0$, jeżeli $h(0)=h_0$ [m], tzn. w chwili początkowej zbiornik był napełniony do wysokości h_0 .

Szybkość wypływu ze zbiornika:

$$Q(t) = k * h(t)$$

Szybkość dopływu do zbiornika przez zawór: $Q_1(t) = Q_{1m} - k_1 * h(t - T_0)$

gdzie:

k, k_1 - odpowiednie współczynniki proporcjonalności,

T_0 - czas opóźnienia reakcji zaworu,

Q_{1m} - szybkość dopływu w chwili początkowej (zawór w pełni otwarty) odpowiadająca pełnej wydajności.

Zauważmy, że w równaniu drugim jeżeli $h(t-T_0)$ rośnie to dopływ $Q_1(t)$ maleje, a jeżeli $h(t-T_0)$ maleje to dopływ $Q_1(t)$ rośnie.

Równanie równowagi mas:

$$r_0 * S * \Delta h = [Q_1(t) - Q(t)] * \Delta t$$

W dostatecznie małym przedziale czasu dt wokół chwili czasowej t różnica mas dopływu i odpływu musi odpowiadać przyrostowi $r_0 * S * dh$ masy cieczy w zbiorniku tzn. :

$$r_0 * S * dh = [Q_1(t) - Q(t)] * dt$$

$$r_0 * S * \frac{dh}{dt} = Q_{1m} - k_1 * h(t - T_0) - k * h(t)$$

wyznaczając pochodną dh/dt mamy:

$$\frac{dh}{dt} = \frac{Q_{1m}}{r_0 * S} - \frac{k_1}{r_0 * S} * h(t - T_0) - \frac{k}{r_0 * S} * h(t)$$

ponieważ wartość $r_0 * S$ jest stała, to równanie możemy zapisać w postaci:

$$\frac{dh}{dt} = Q_{1m}^* - k_1^* * h(t - T_0) - k^* * h(t)$$

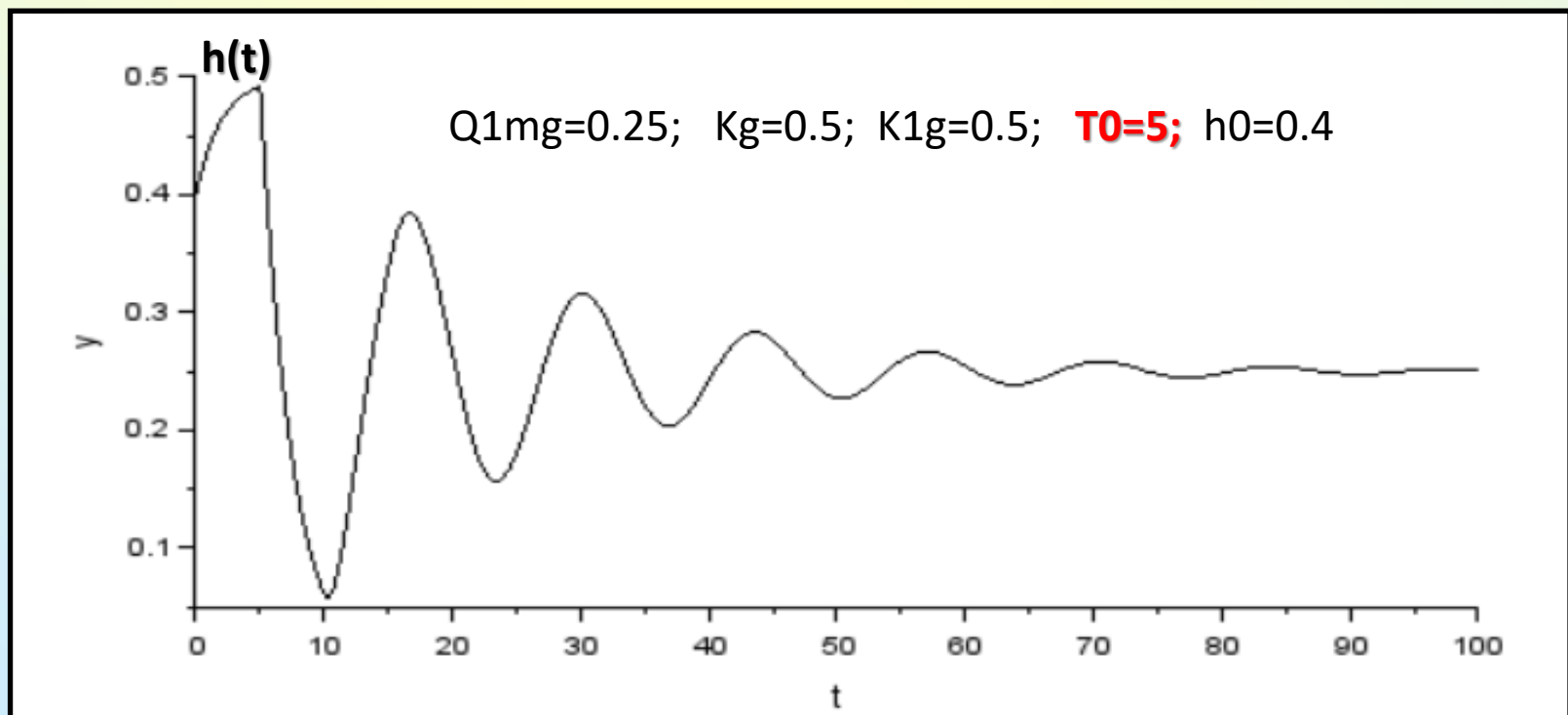
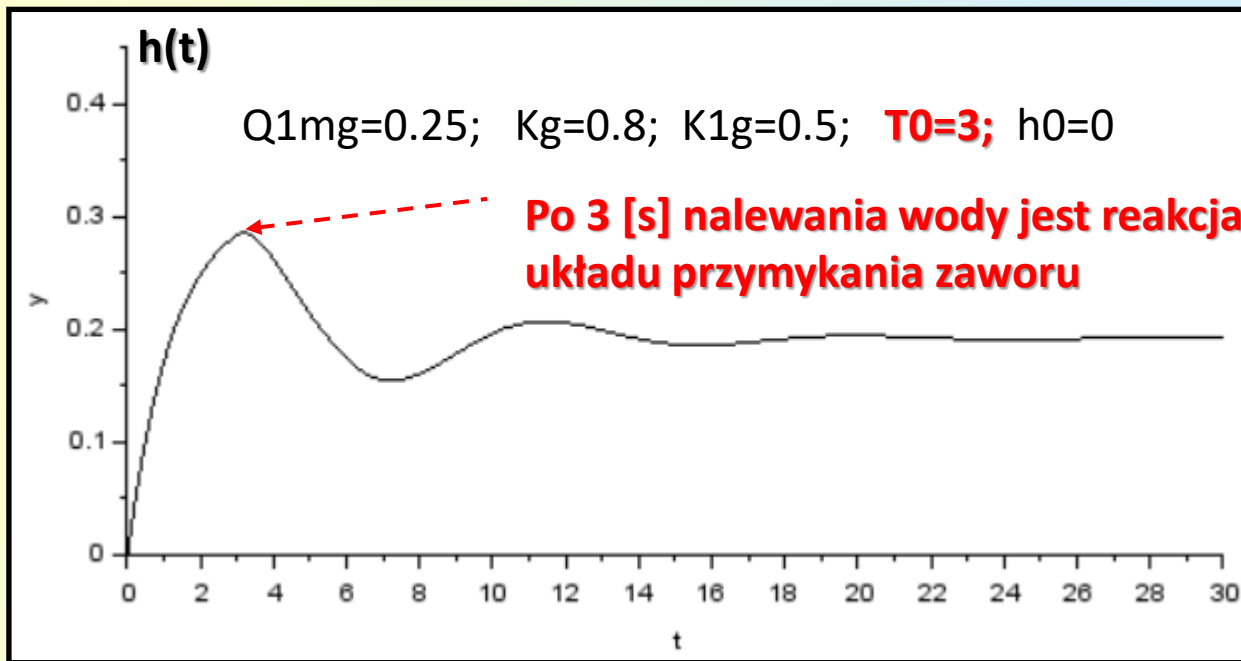
$h(t)$ – to poszukiwane rozwiązanie, a $h(0)=h_0$ to warunek początkowy mówiący o wstępnym wypełnieniu zbiornika.

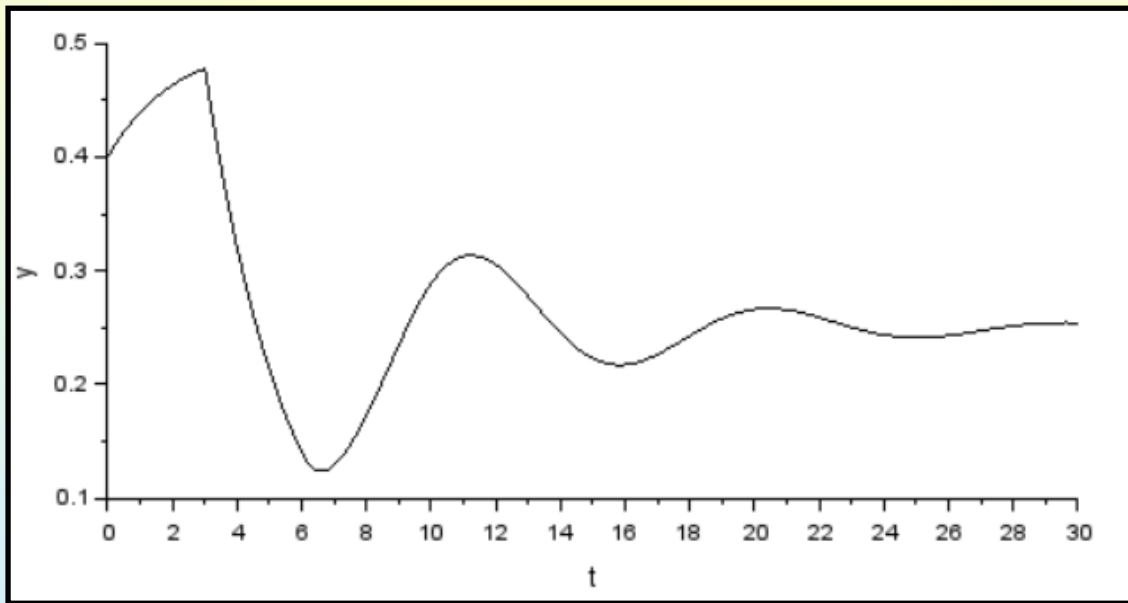
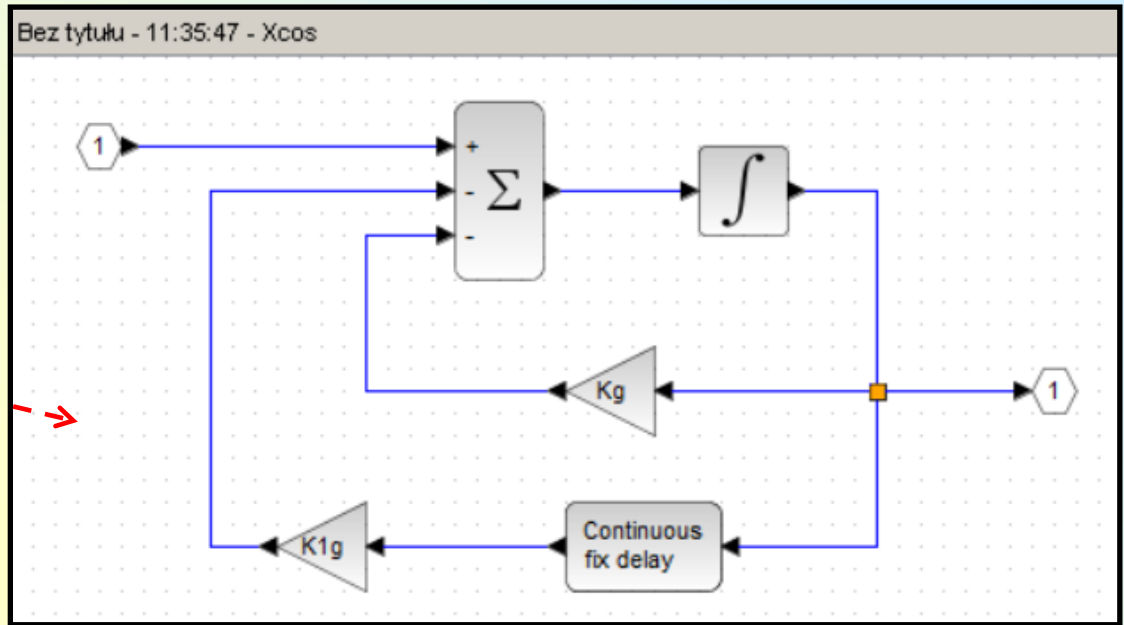
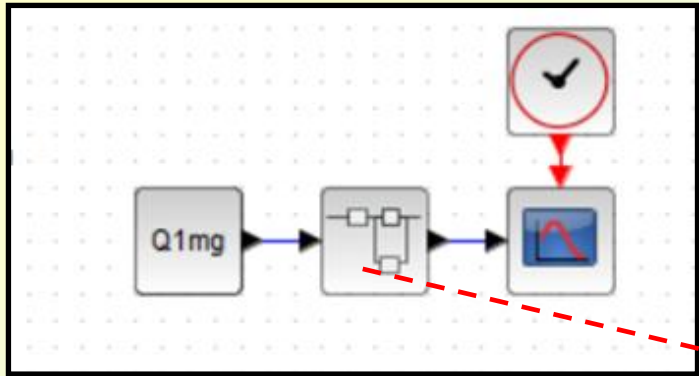
przy czym:

Q_{1m}^* wydajność dopływu wyrażona w [m/s],
 k_1^* , k^* współczynniki, które mają wymiar [1/s].

W modelu symulacyjnym należy użyć bloku opóźnienia: **TIME_DELAY**

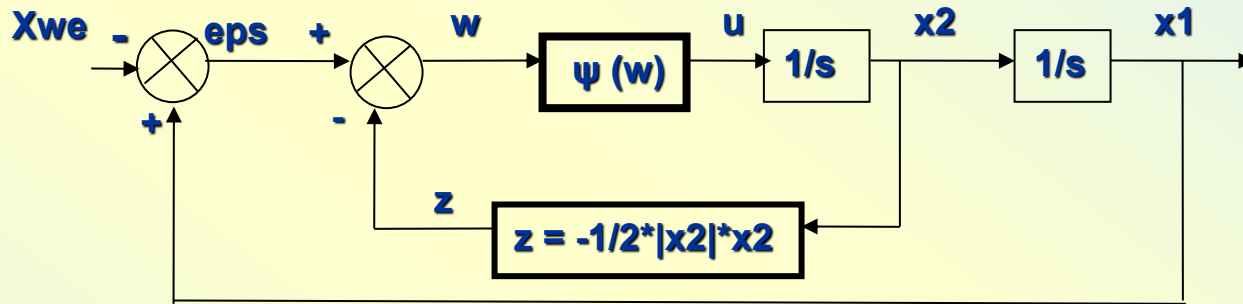

Nieliniowy układ regulacji ze sprzężeniem zwrotnym wariant 1

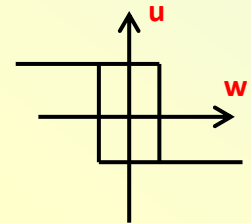
Zadaniem przedstawionego na rysunku układu regulacji jest sprowadzenie w najkrótszym czasie sygnału x_1 do wartości s oraz sygnału x_2 do zera.

Przedstawić zachowanie się układu regulacji przez podanie przebiegów czasowych sygnałów modelujących zmienne x_1 i x_2 oraz przez wykreślenie trajektorii na płaszczyźnie fazowej. Element nieliniowy o charakterystyce $u = \psi(w)$ może być:

przełącznikiem
dwupołożeniowym
z histerezą $|w| = 0.025$

$$u = \Psi_1(w) = \begin{cases} -1 & \text{gdy } w > 0.025 \\ \text{histereza} & \text{gdy } |w| \leq 0.025 \\ 1 & \text{gdy } w < -0.025 \end{cases}$$

Obliczenia wykonać dla warunków początkowych:

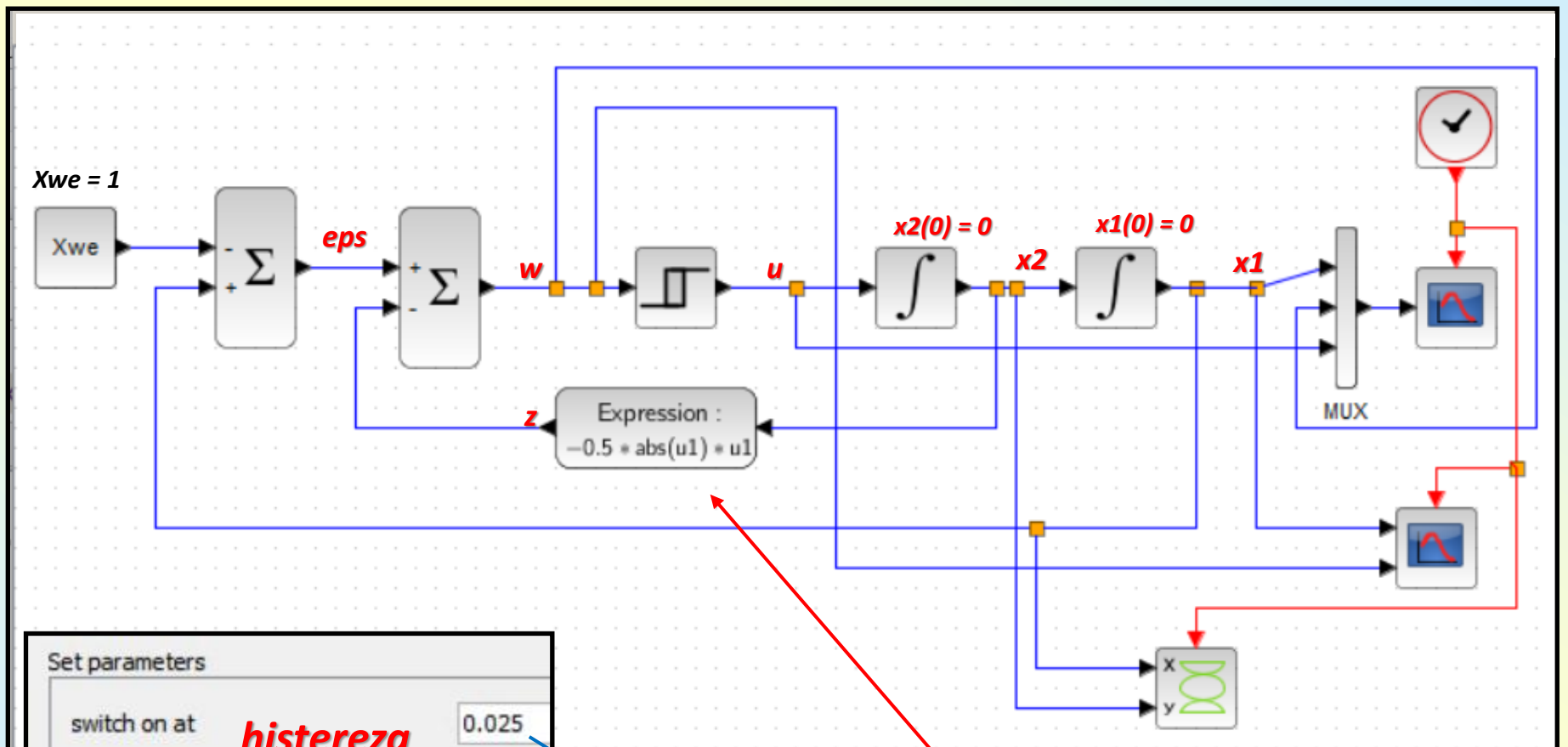
$$Xwe = 1;$$

$$x_1(0) = 0;$$

$$x_2(0) = 0$$

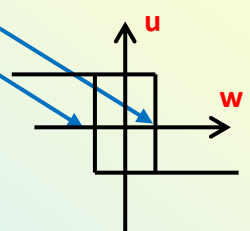
przełącznik dwupołożeniowy z histerezą

$$u = \Psi_1(w) = \begin{cases} -1 & \text{gdy } w > 0.025 \\ \text{histereza} & \text{gdy } |w| \leq 0.025 \\ 1 & \text{gdy } w < -0.025 \end{cases}$$

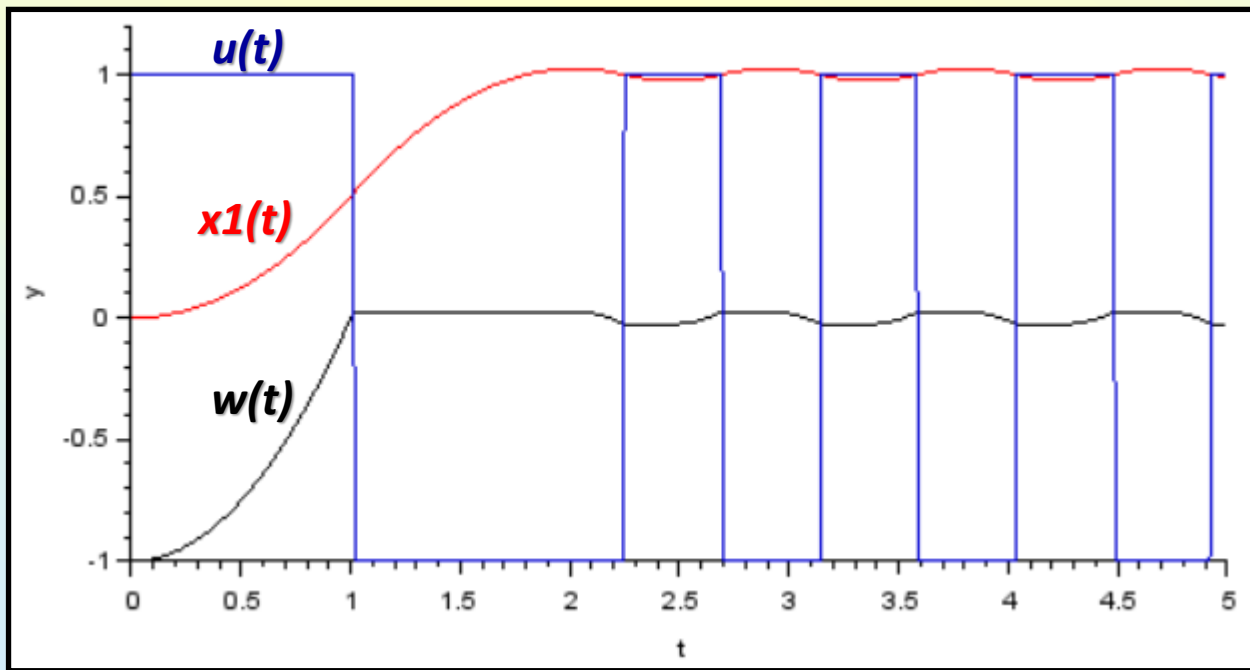
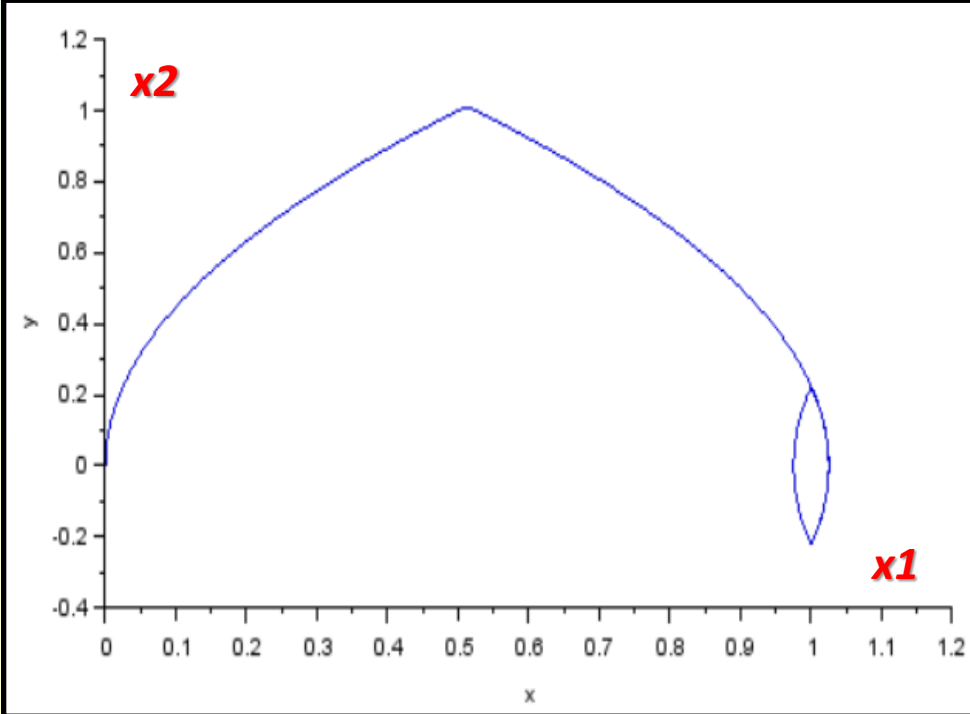
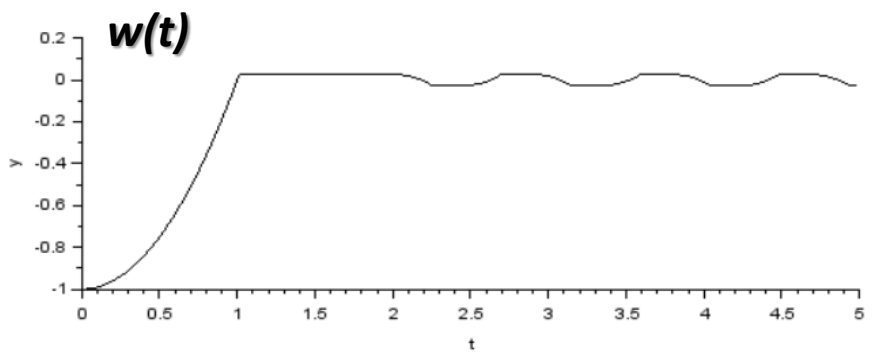
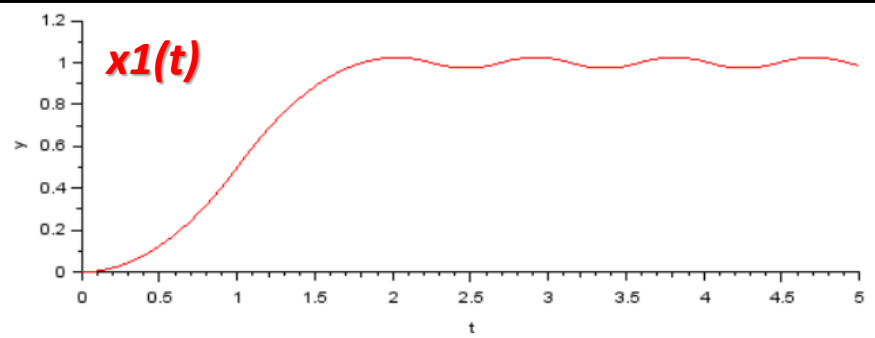

Set parameters

switch on at	histereza	0.025
switch off at		-0.025
output when on		-1
output when off		1
use zero crossing:		yes (1), no (0) 1

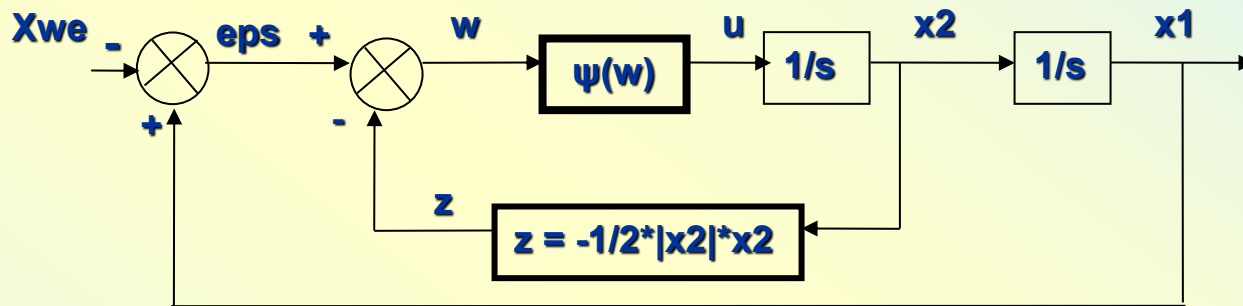

$$z = -1/2 * |x2|^2 * x2$$

Nieliniowy układ regulacji ze sprzężeniem zwrotnym wariant 2

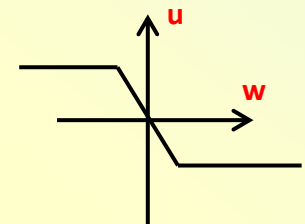
Zadaniem przedstawionego na rysunku układu regulacji jest sprowadzenie w najkrótszym czasie sygnału x_1 do wartości s oraz sygnału x_2 do zera.

Przedstawić zachowanie się układu regulacji przez podanie przebiegów czasowych sygnałów modelujących zmienne x_1 i x_2 oraz przez wykreślenie trajektorii na płaszczyźnie fazowej. Element nieliniowy o charakterystyce $u = \psi(w)$ może być:

przełącznikiem typu element z nasyceniem

$$u = \Psi_2(w) = \begin{cases} 1 & \text{gdy } w < -0.025 \\ -40 * w & \text{gdy } |w| \leq 0.025 \\ -1 & \text{gdy } w > 0.025 \end{cases}$$

Obliczenia wykonać dla warunków początkowych:

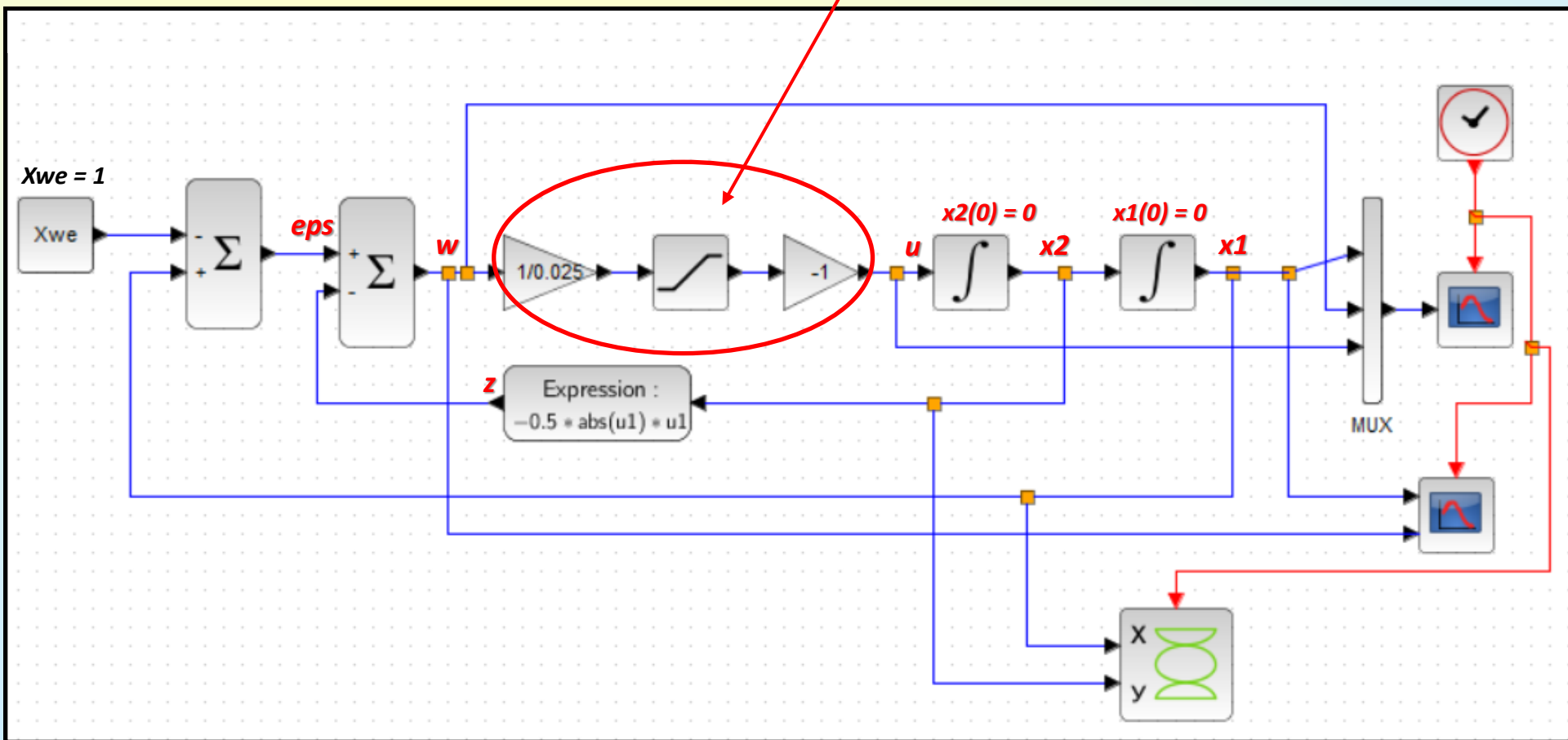
$$Xwe = 1;$$

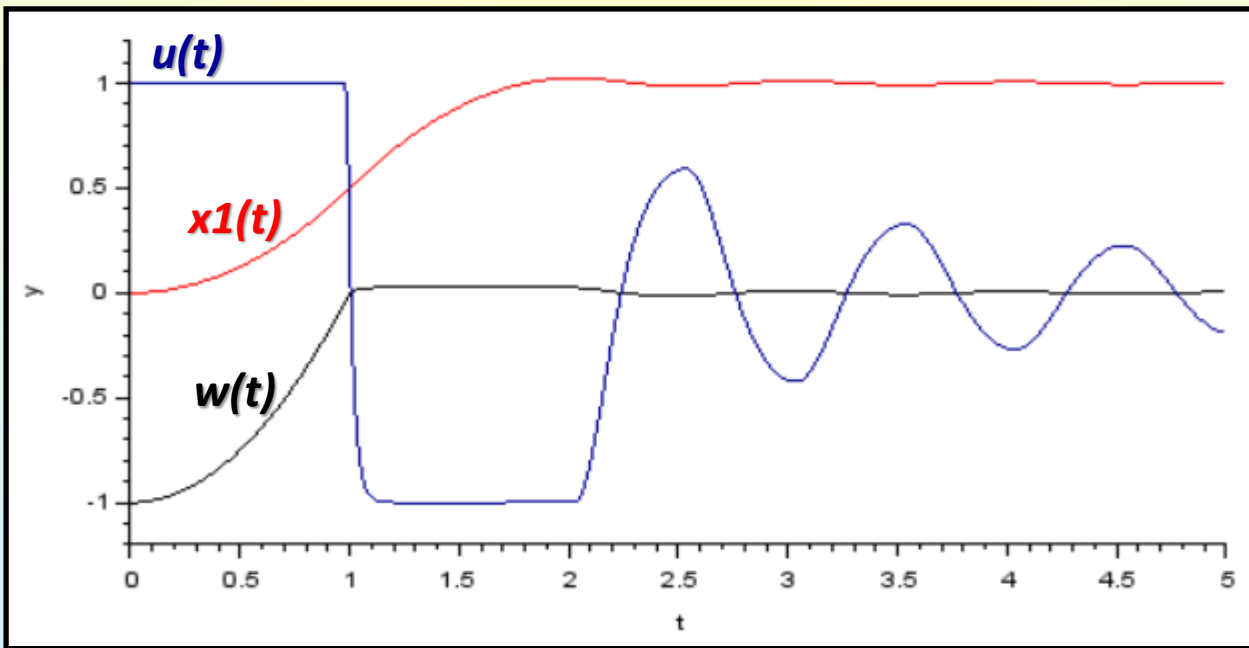
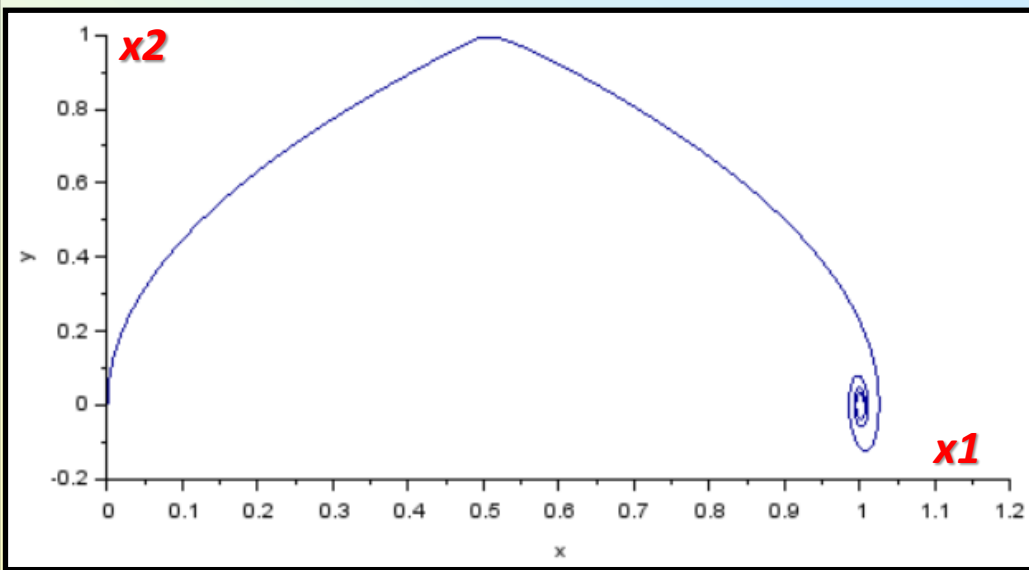
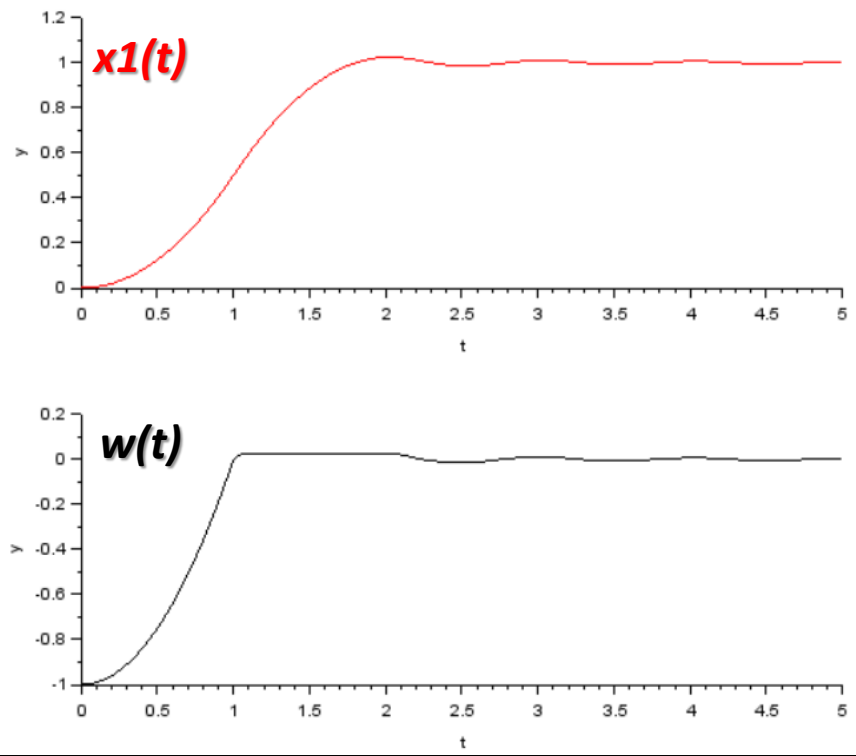
$$x_1(0) = 0;$$

$$x_2(0) = 0$$

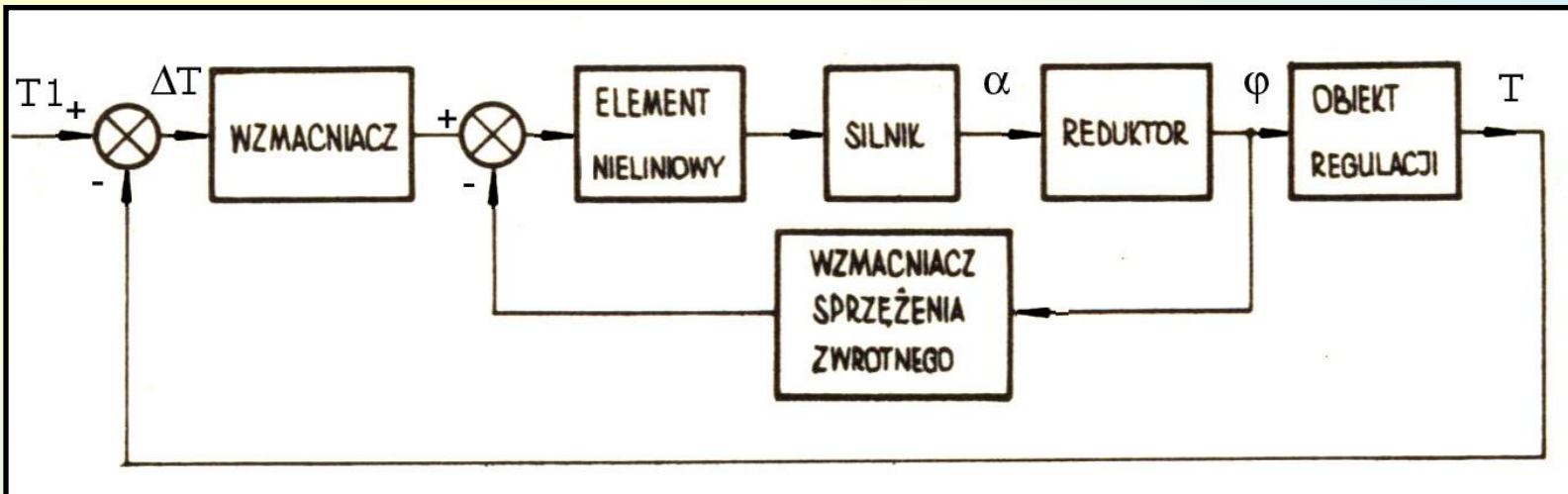
przełącznik typu element z nasyceniem

$$u = \Psi_2(w) = \begin{cases} 1 & \text{gdy } w < -0.025 \\ -40 * w & \text{gdy } |w| \leq 0.025 \\ -1 & \text{gdy } w > 0.025 \end{cases}$$

Układ stabilizacji temperatury ze sprzężeniem zwrotnym ujemnym

schemat blokowy układu stabilizacji temperatury

Wprowadzone na rysunku wielkości mają następujące znaczenie:

T_1 - zadana temperatura obiektu

φ - kąt obrotu organu regulacyjnego (reduktor)

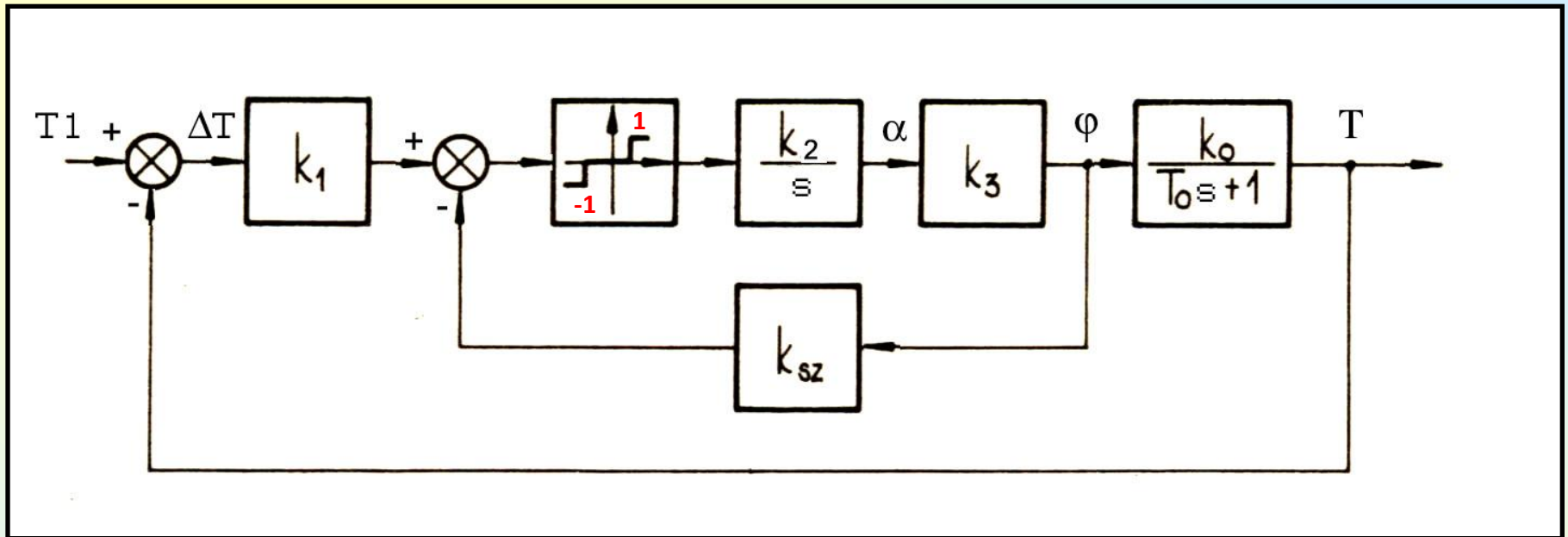
α - kąt obrotu organu wykonawczego (silnik)

T - rzeczywista wartość temperatury obiektu

ΔT - błąd regulacji (uchyb) $\Delta T = T - T_1$

Układ ten służy do utrzymania temperatury T obiektu regulowanego na poziomie równym temperaturze zadanej T_1 z określonym z góry błędem regulacji.

Schemat strukturalny układu stabilizacji temperatury

Dane liczbowe:

$$T_1 = 1 \text{ [}^\circ\text{C]}$$

$$K_o = 25 \text{ [}^\circ\text{C/rad]}$$

$$T_o = 2.5 \text{ [s]}$$

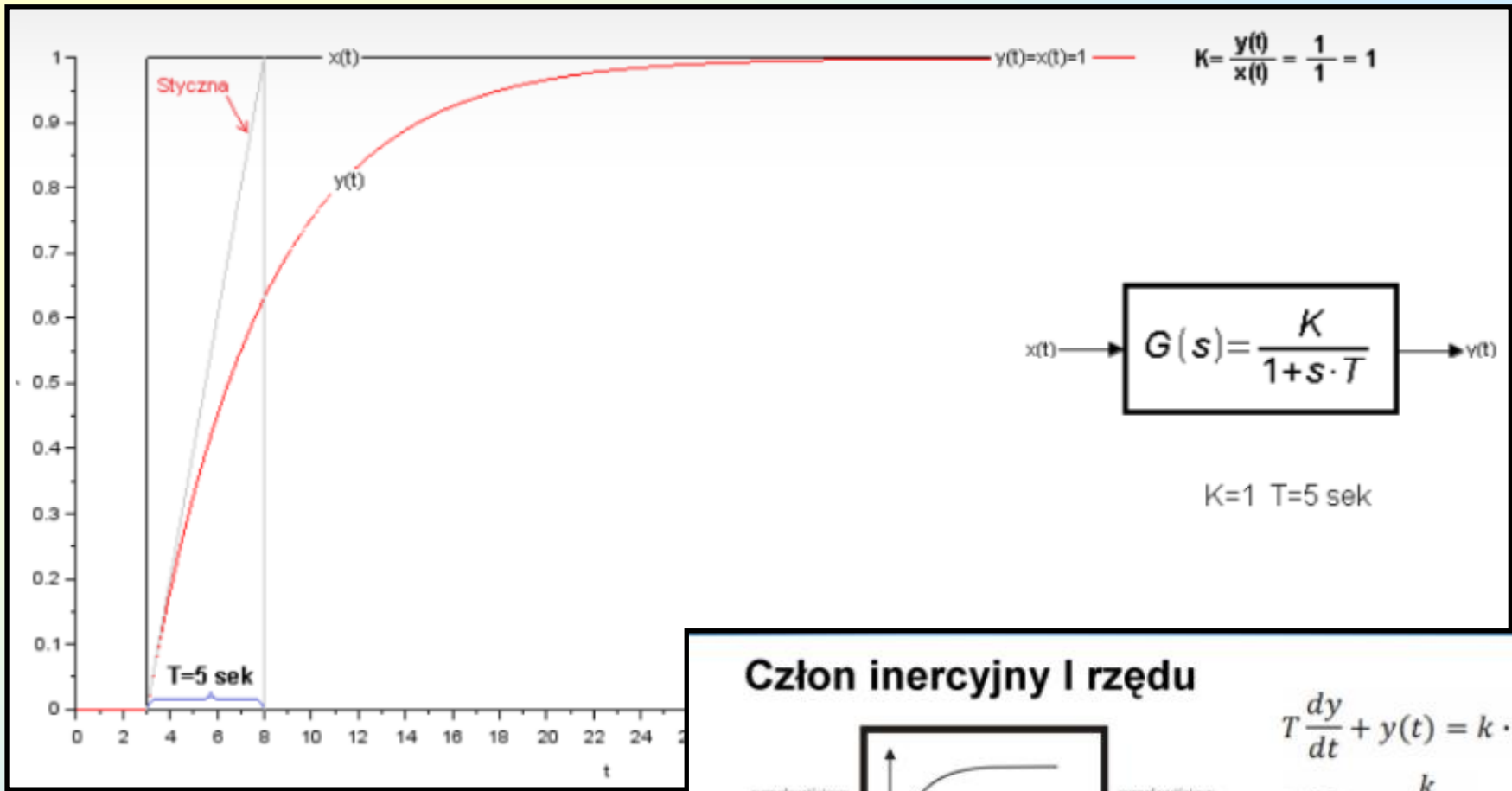
$$K_1 = 25 \text{ [amperozwoi/}^\circ\text{C]}$$

$$K_2 = 2 \text{ [rad/s]}$$

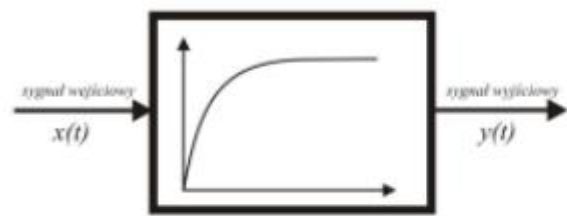
$$K_3 = 0.1 \text{ (reduktor)}$$

$$K_{sz} = 2.5 \text{ [amperozwoi/rad]}$$

$$\text{szerokość strefy martwej [-0.18; 0.18]}$$

Człon inercyjny I rzędu

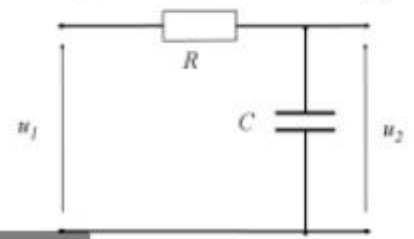

$$T \frac{dy}{dt} + y(t) = k \cdot x(t)$$

$$G(s) = \frac{k}{Ts + 1}$$

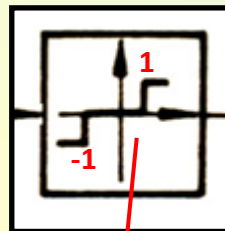
k – współczynnik wzmocnienia
 T – stała czasowa

Przykład członu inercyjnego 1 rzędu:

$$G(s) = \frac{U_2(s)}{U_1(s)} = \frac{1}{RCs + R}$$

Set Deadband parameters	
End of dead band	0.18
Start of dead band	-0.18
zero crossing (0:no, 1:yes)	1

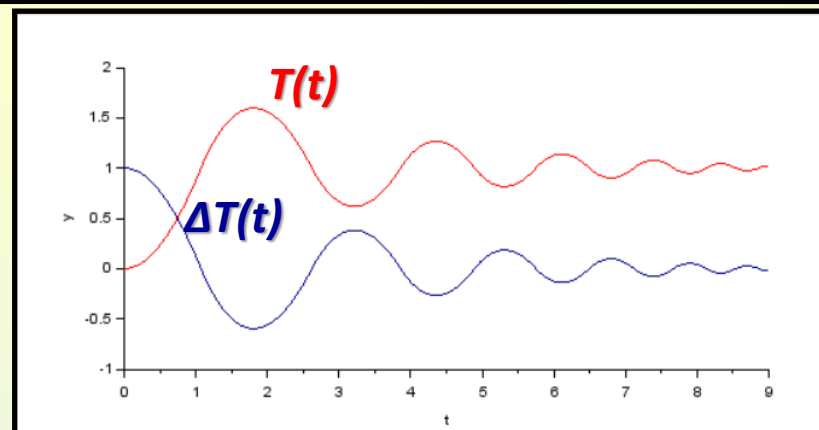
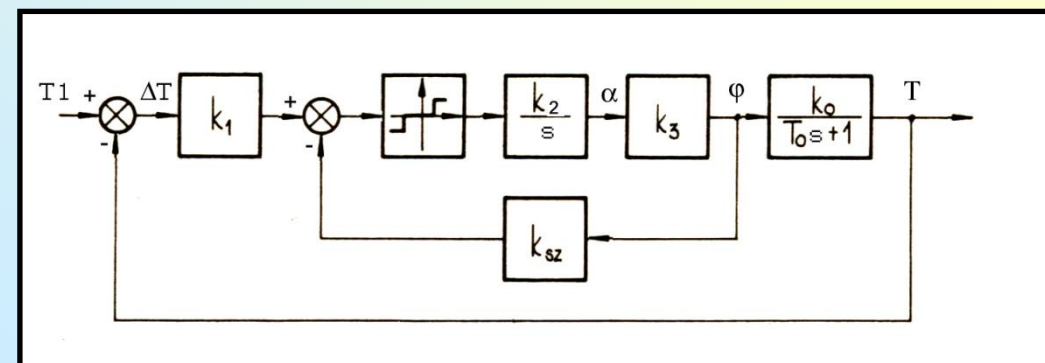
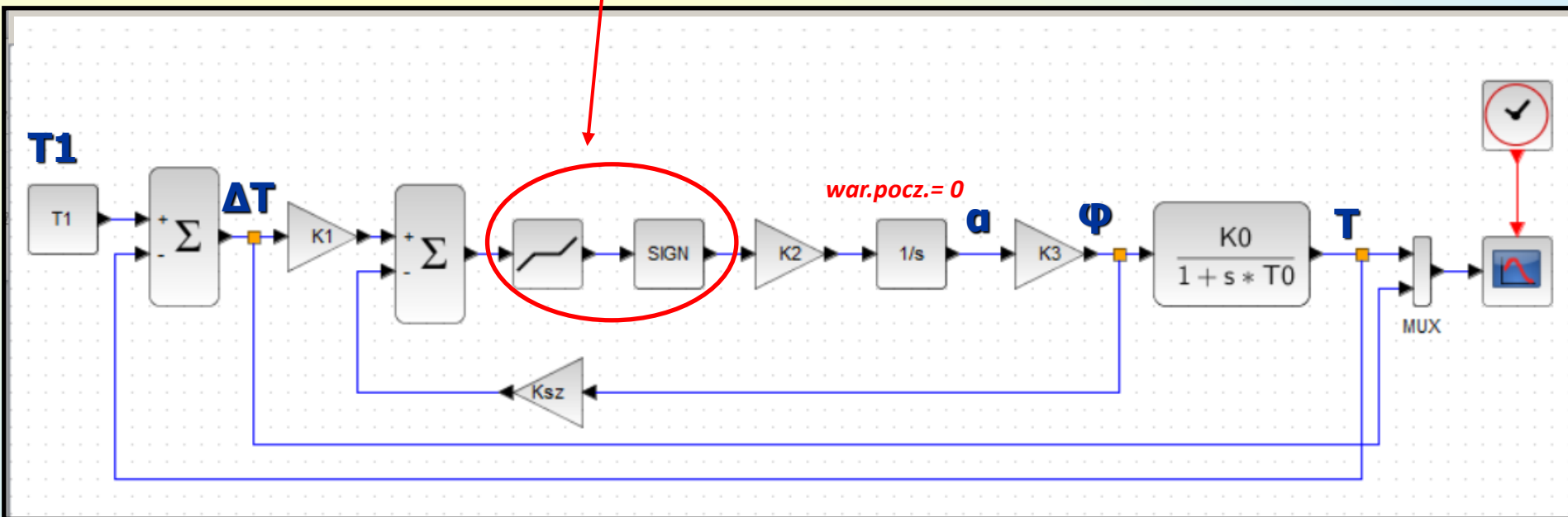
Dane liczbowe:

$T1 = 1; K0 = 25; T0 = 2.5$

$K1 = 25; K2 = 2; K3 = 0.1; Ksz = 2.5$

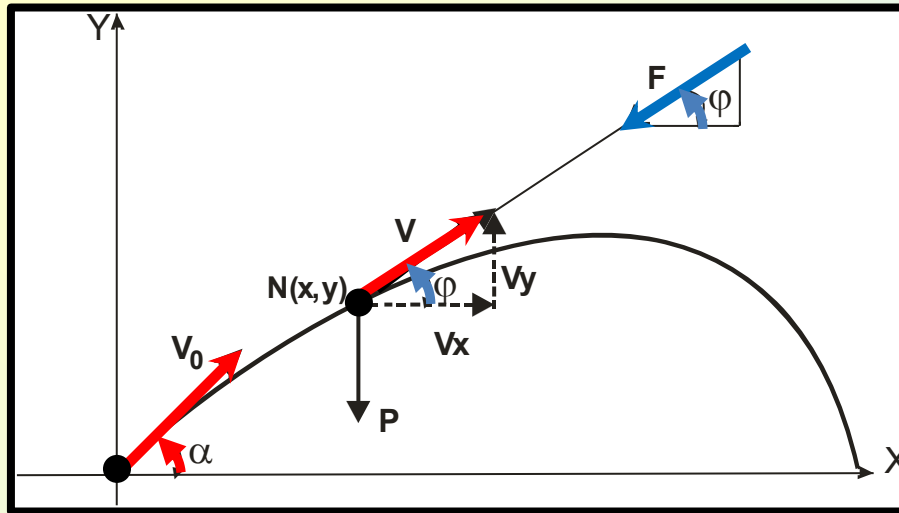
szerokość strefy martwej [-0.18; 0.18]

czas obliczeń 9 [s]

Krzywa balistyczna

Kula o masie m , wystrzelona pod kątem α do poziomu z prędkością początkową v_0 , porusza się w ośrodku, którego opór jest proporcjonalny do kwadratu prędkości v . Wyznaczyć tor pocisku.

W dowolnym punkcie $N(x, y)$ toru na ciało m działają dwie siły:

$P = m * g$ siła ciężkości oraz

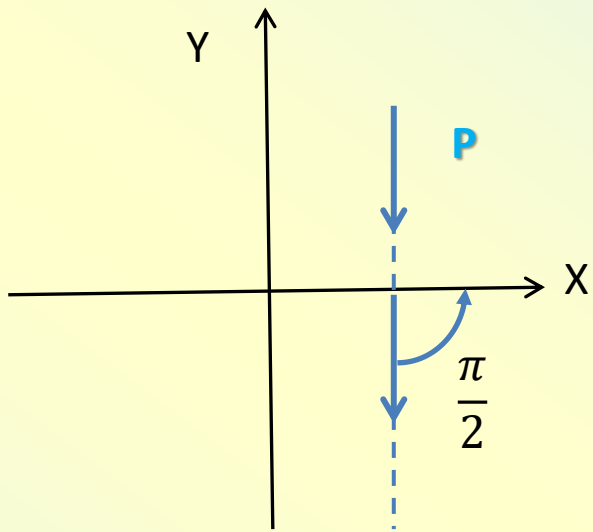
$F = f * v^2$ siła oporu ośrodka

Składowe rzuty wypadkowych tych sił na osie układu mają postać:

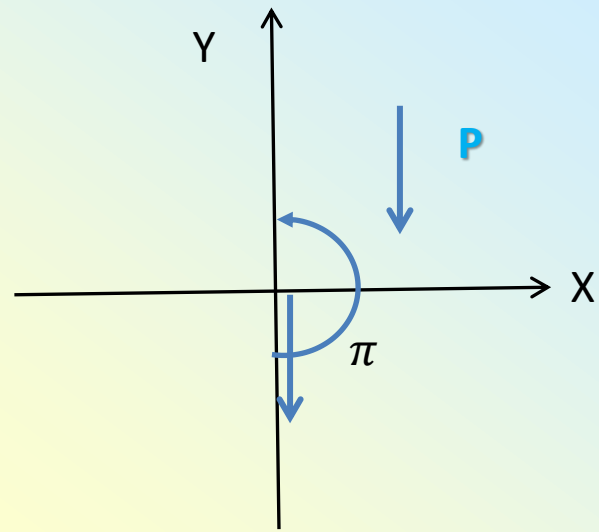
$$X = P * \cos(P, x) + F * \cos(F, x) \quad \cos(P, x) = 0 \quad i \quad \cos(F, x) = -\cos(\varphi)$$

gdzie:

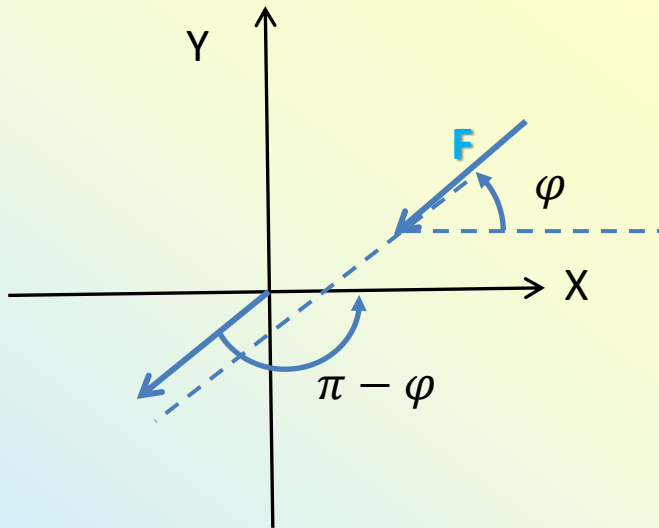
$$Y = P * \cos(P, y) + F * \cos(F, y) \quad \cos(P, y) = -1 \quad i \quad \cos(F, y) = -\cos\left(\frac{\pi}{2} - \varphi\right) = -\sin(\varphi)$$

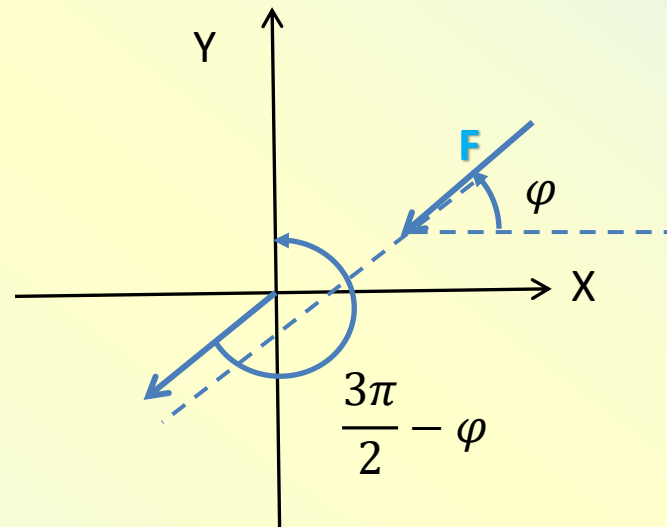
$$\cos(P, x) = \cos\left(\frac{\pi}{2}\right) = 0$$

$$\cos(P, y) = \cos(\pi) = -1$$

$$\cos(F, x) = \cos(\pi - \varphi) = -\cos(\varphi)$$

$$\cos(F, y) = \cos\left(\frac{3\pi}{2} - \varphi\right) = -\sin(\varphi)$$

Na podstawie II prawa dynamiki Newtona można napisać:

$$\begin{cases} m * \frac{d^2x}{dt^2} = X \\ m * \frac{d^2y}{dt^2} = Y \end{cases}$$

Otrzymujemy zatem:

$$\begin{cases} m * \frac{d^2x}{dt^2} = -F * \cos(\varphi) \\ m * \frac{d^2y}{dt^2} = -P - F * \sin(\varphi) \end{cases} \quad \text{gdzie:} \quad P = m * g \quad \text{i} \quad F = f * v^2$$

Ponadto zachodzi:

$$\cos(\varphi) = \frac{v_x}{v} = \frac{dx}{dt} / v \quad \sin(\varphi) = \frac{v_y}{v} = \frac{dy}{dt} / v \quad v = \sqrt{v_x^2 + v_y^2}$$

Model matematyczny procesu ma więc postać:

$$\begin{cases} \frac{d^2x}{dt^2} = -\frac{f}{m} * \frac{1}{v} * \frac{dx}{dt} \\ \frac{d^2y}{dt^2} = -g - \frac{f}{m} * v * \frac{dy}{dt} \\ v = \sqrt{\left(\frac{dx}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dy}{dt}\right)^2} \end{cases}$$

Warunki początkowe:

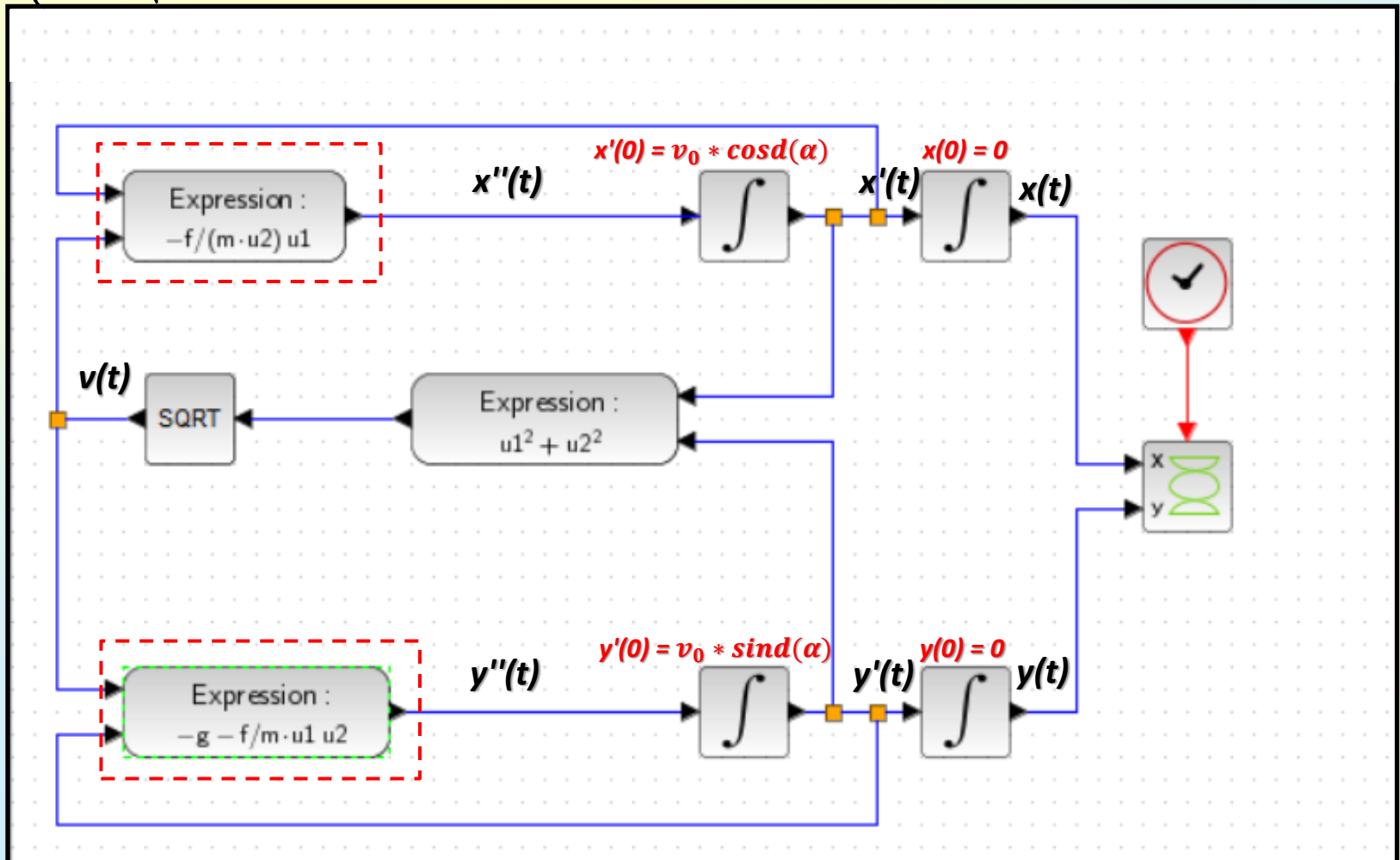
$$x(0) = 0 \quad x'(0) = v_x(0) = v_0 * \cos(\alpha)$$

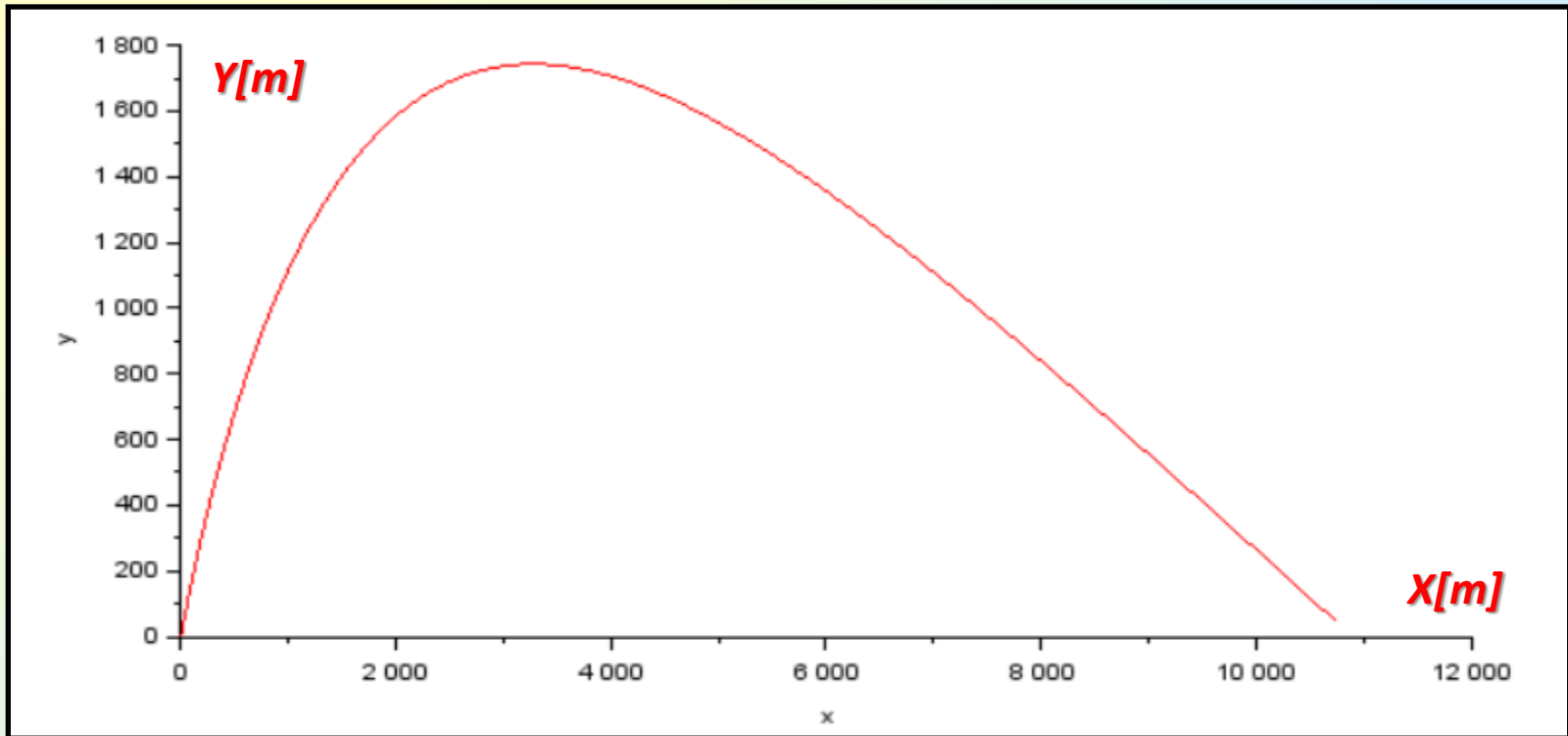
$$y(0) = 0 \quad y'(0) = v_y(0) = v_0 * \sin(\alpha)$$

$$\begin{cases} \frac{d^2x}{dt^2} = -\frac{f}{m} * \frac{1}{v} * \frac{dx}{dt} \\ \frac{d^2y}{dt^2} = -g - \frac{f}{m} * v * \frac{dy}{dt} \\ v = \sqrt{\left(\frac{dx}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dy}{dt}\right)^2} \end{cases}$$

$$x(0) = 0 \quad x'(0) = v_x(0) = v_0 * \cos(\alpha)$$

$$y(0) = 0 \quad y'(0) = v_y(0) = v_0 * \sin(\alpha)$$

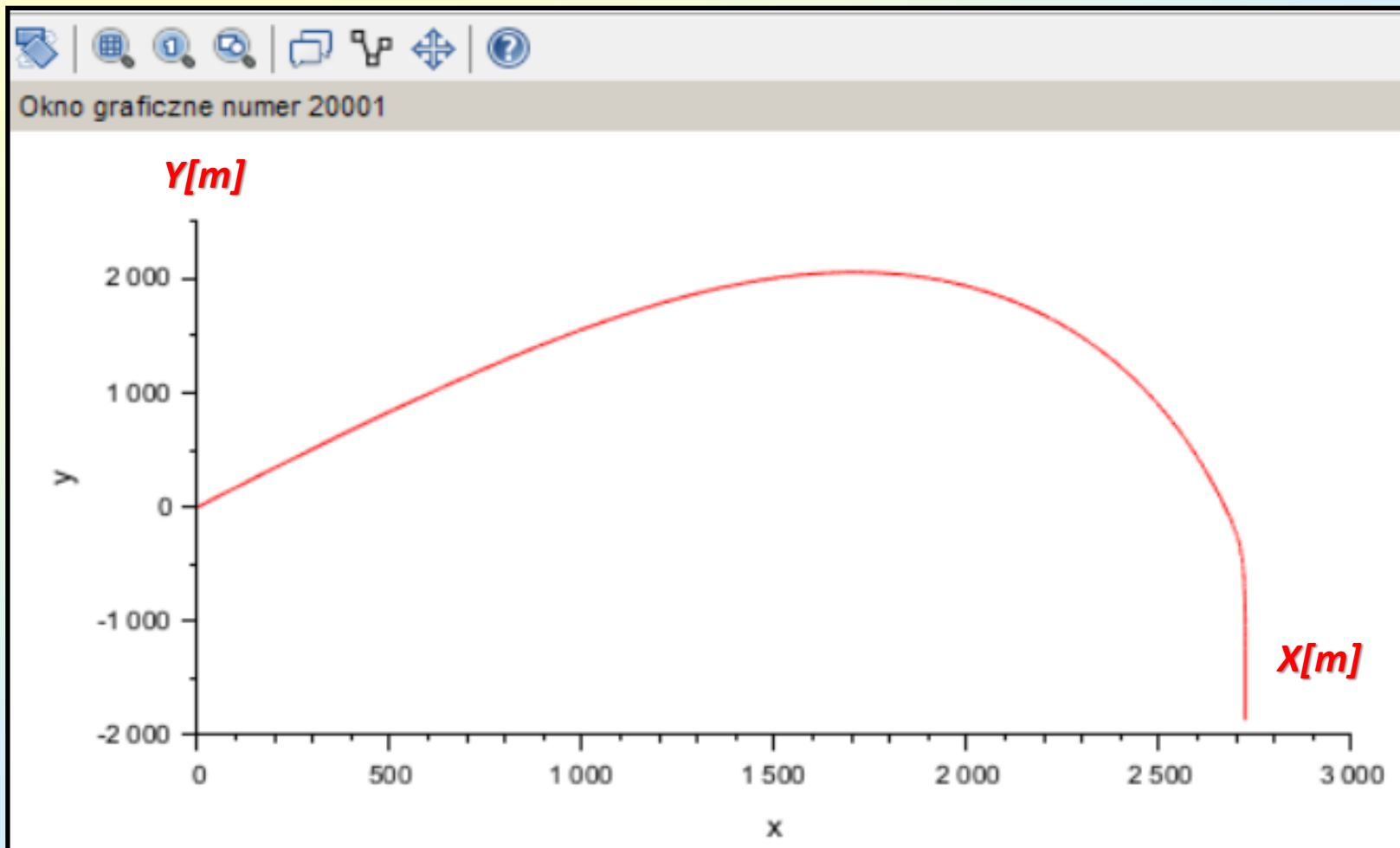

Tor pocisku dla danych liczbowych:

$$\alpha = 60^{\circ}; \quad v_0 = 500; \quad m = 1; \quad f = 0.0005; \quad g = 9.81$$

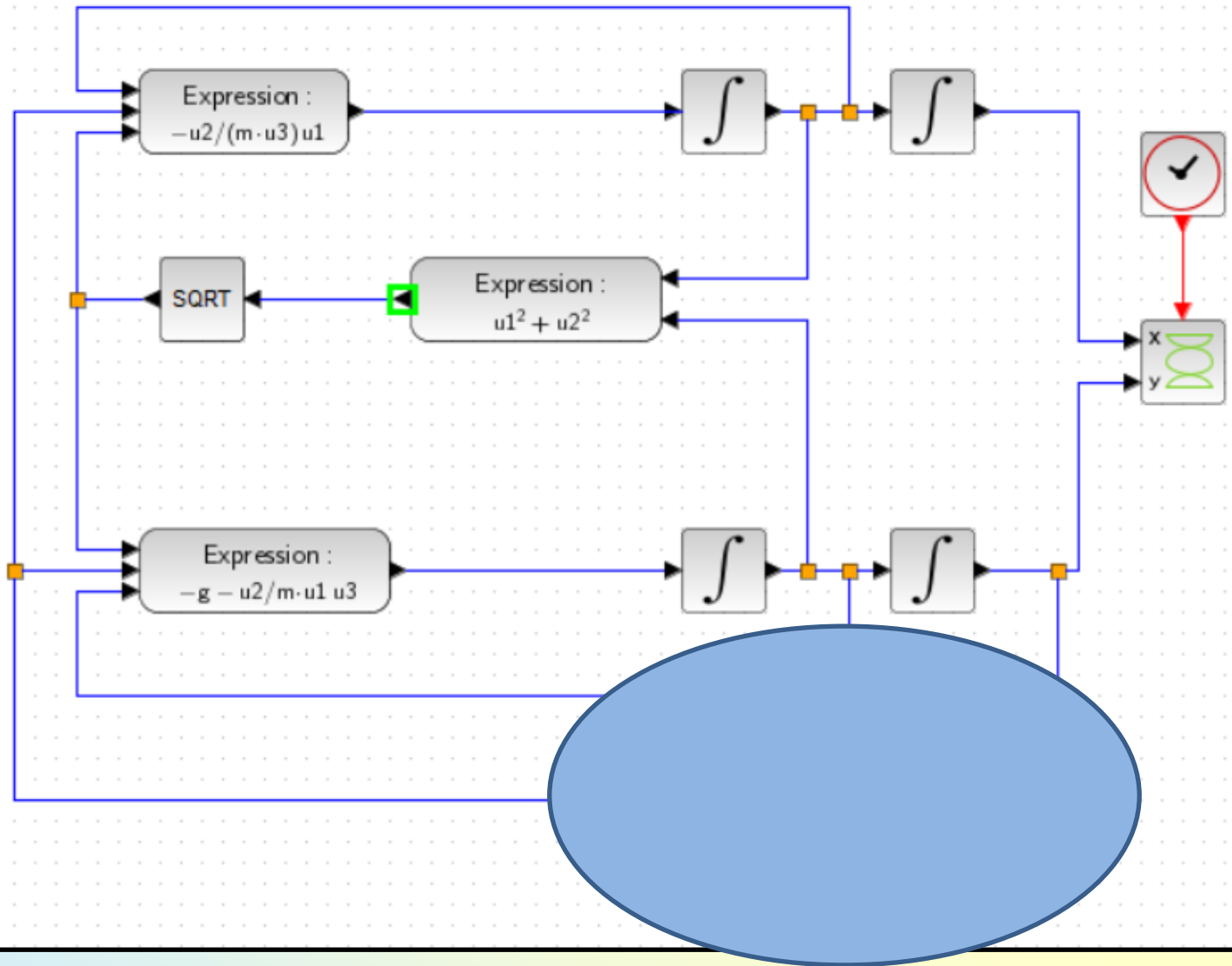
czas obliczeń 43.00 [s]; a $Y = 0$ dla 43.45 [s]

Gdyby założyć, że pocisk po osiągnięciu wysokości $Y=0$ zanurza się np. w wodzie, dla której współczynnik f związany z oporem w wodzie rośnie 10 razy, krzywa balistyczna wyglądałaby tak:

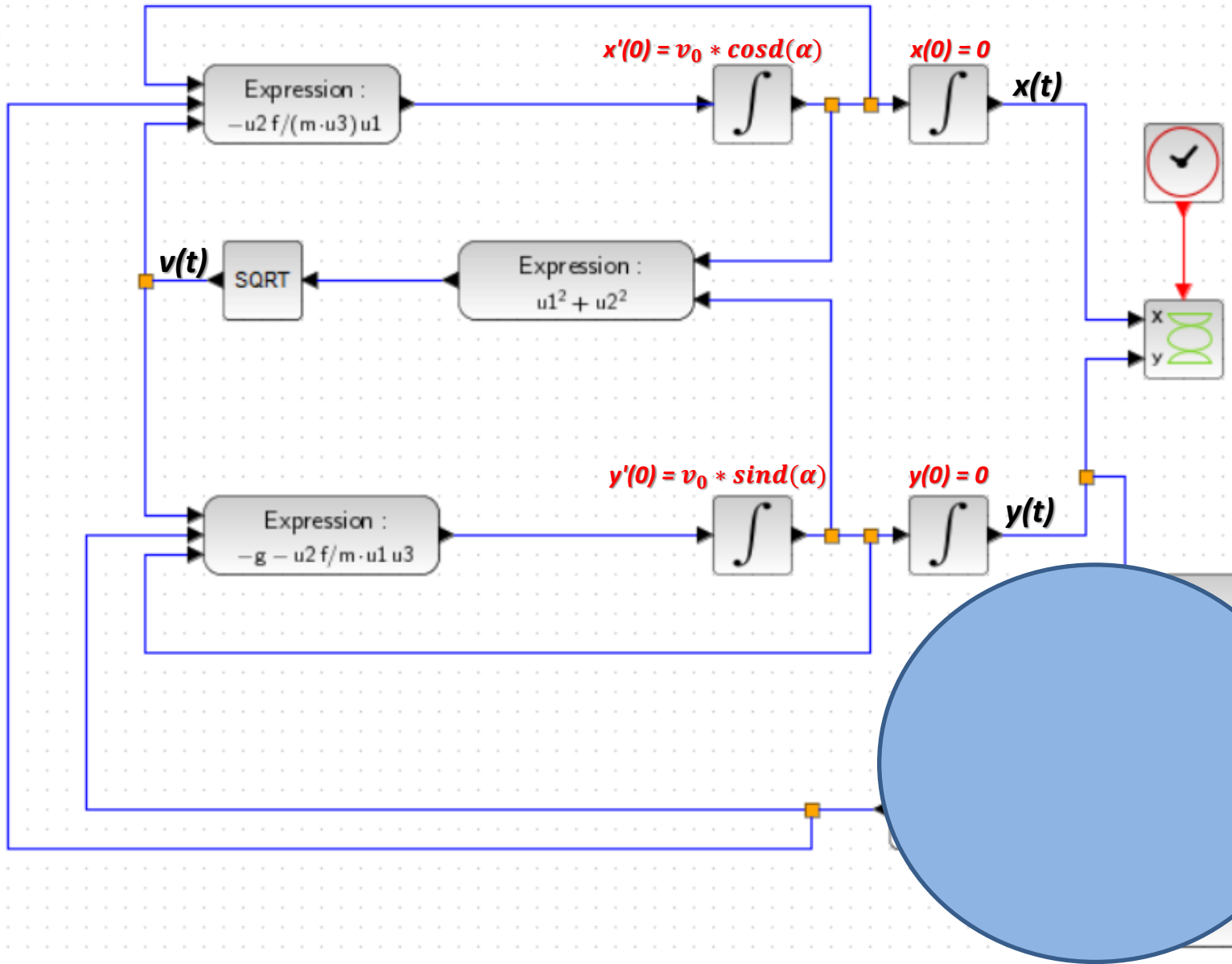

czas obliczeń 60.00 [s]

ver.1

ver.2

Koniec w. 2